Romprestfilatelia

POSTA ROMANA

Lei 17

almanahul filatelic

1979

1928 **50 ani** 1978

de la primele mărci de poştă aeriană românească

Ing. **MIHAIL POPOVICI** (A.J.I.P.)

Anul 1920 a marcat primele începuturi ale aviaţiei noastre pentru transportul de pasageri, marfă şi poştă, cînd din iniţiativa României, prin marele om politic şi diplomat român Nicolae Titulescu, s-a înfiinţat Compania Franco-Română de Navigaţie Aeriană (C.E.R.N.A.) care a servit prima linie aeriană transcontinentală din lume: PARIS—BUCUREŞTI — CONSTANTINOPOL. Inaugurarea liniei s-a făcut la 12 septembrie 1922, cînd a avut loc prima aterizare la Bucureşti—Băneasa, acesta devenind astfel primul aeroport internaţional al României.

Odată cu acest eveniment apare în ţara noastră şi prima organizare a aviaţiei civile. Noua organizare, folosind experienţa acumulată de legăturile aeriene internaţionale, a căutat să pregătească deschiderea în mod experimental a primelor linii aeriene interne, BUCUREŞTI-GALAŢI-IAŞI şi BUCUREŞTI-GALAŢI-CHIŞINĂU pentru transportul de pasageri şi poştă. Deschiderea oficială a acestor linii a avut loc la 24 iunie 1926. Din documentele vremii rezultă că în primul an de existenţă a acestor linii interne s-au transportat 68 pasageri şi 290 kg poştă, parcurgîndu-se un total de 14 000 km.

În acest interval de timp, pentru recunoaşterea transportului, corespondenţa prin poşta aeriană francată cu mărcile uzuale din emisiunea anilor 1920—1926, deoarece nu existau mărci poştale speciale pentru poşta aeriană, a utilizat pentru obliterare în primii ani 1923—1924 o ştampilă rotundă dublu cerc, cu inscripţia „BUCUREŞTI/RECOMANDATE" avînd central data (anul, luna, ziua). Începînd cu anul 1925 s-a utilizat o nouă ştampilă rotundă dublu cerc, avînd de data aceasta pe coroană inscripţia „BUCUREŞTI—AVION" şi central, data.

Menţionăm că pe corespondenţa de poştă aeriană din anii 1923—1924 se aplica cu tuş negru o ştampilă liniară „PAR AVION", care a dispărut odată cu introducerea în acelaşi an 1924, a primelor etichete de poştă aeriană, de formă dreptunghiulară şi culoare portocalie, cu textul în limba română şi franceză „ROMÂNIA/POŞTA AERIANĂ/POSTE AERIENNE".

Timidele încercări făcute în perioada anilor 1920—1926 au condus totuşi ca, în decursul anilor, traficul intern de poştă aeriană, avînd ca punct de plecare capitala ţării, să sporească prin înfiinţarea de noi linii aeriene: BUCUREŞTI-CLUJ, BUCUREŞTI-CERNĂUŢI şi BUCUREŞTI-CHIŞINĂU. Data de 1 septembrie 1928 se poate înscrie ca începutul transportului de corespondenţă în mod regulat prin poşta aeriană, precum şi a deschiderii legăturilor aeriene interne şi de tranzit prin Bucureşti cu noile aeroporturi Galaţi, Cluj, Iaşi, Cernăuţi şi Chişinău.

La Bucureşti, primirea corespondenţei poştale se făcea, în afară de ghişeul special pentru trimiterile recomandate „PRIN AVION" şi prin cutii speciale de colectare a corespondenţei simple de poştă aeriană, toate situate în holul Poştei Centrale din Calea Victoriei. De asemenea, în incinta aeroportului Băneasa exista un birou poştal, care îndeplinea şi rolul de birou pentru tranzitarea corespondenţei de poştă aeriană sosită din străinătate ori din ţară (ca de exemplu scrisorile expediate de la Iaşi la Cluj în tranzit prin Bucureşti-Băneasa şi viceversa). Cu timpul şi în celelalte oraşe cu aeroporturi au luat fiinţă, la oficiile P.T.T. locale, ghişee speciale pentru primirea corespondenţei „PRIN AVION". Serviciile de poştă aeriană, înfiinţate la 1 septembrie 1928 pentru oraşele cu aeroporturi, au funcţionat pînă la 15 octombrie acelaşi an. Cu prilejul deschiderii noilor linii aeriene, şi pentru prima dată la noi în ţară, Direcţia Generală P.T.T. a emis, într-un tiraj restrîns, o serie de mărci poştale de acelaşi tip pentru francarea corespondenţei de poştă aeriană, formată din trei valori: 1 leu maro, 2 lei albastru şi 5 lei roşu, emisiune care a fost pusă în circulaţie la 1 septembrie 1928, România înscriindu-se astfel între ţările europene ca cea de-a 21-a ţară emiţătoare de mărci de poştă aeriană, prima fiind Italia în anul 1917. Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la prima emisiune românească de mărci de poştă aeriană, voi prezenta în cele ce urmează cîteva date legate de această emisiune.

Cunoscută sub denumirea de „POŞTA AERIANĂ C. RAIU", emisiunea prezintă acelaşi desen repetat pe fiecare valoare: un avion în zbor peste ogoare. Pe fuselajul avionului sînt înscrise iniţialele „C. RAIU" iar pe ampenaj apare litera

„C", în aceleaşi culori cu ale mărcii poştale. Avionul, înfăţişat pe marca poştală, reprezintă o aeronavă de pasageri BLERIOT tip SPAD, folosită pe atunci în traficul internaţional de către COMPANIA INTERNAŢIONALĂ DE NAVIGAŢIE AERIANĂ (C.I.D.N.A.), avînd o greutate totală de 2.110 kg, o viteză de 100 km/h şi o capacitate de transport de 5 pasageri. Silueta avionului a fost redată de machetator cu unele modificări. Una dintre ele a fost îndepărtarea rezervoarelor de benzină, care la acest tip de avion erau aşezate deasupra aripei superioare, avînd aspectul unor flotoare întoarse. Semnele de recunoaştere a naţionalităţii avionului şi înmatriculării sale „C. RAIU", înfăţişate pe mărcile de poştă aeriană, au fost de asemenea reprezentate simbolic.

Ele constituie înlocuirea semnelor franceze de recunoaştere a naţionalităţii şi înmatriculării aflate pe macheta avionului împrumutat de la Societatea franceză C.I.D.N.A. prin semne româneşti de recunoaştere a naţionalităţii şi înmatriculării stabilite prin Convenţia Internaţională de Navigaţie Aeriană din octombrie 1919 de la Paris. Modul cum a înscris pictorul aceste semne constituie de fapt o abatere de la regulile convenţiei internaţionale. Fantezia pictorului şi aprobarea machetei acestor mărci de către forurile respective a dus la apariţia unei emisiuni în care desenul avionului şi înscripţionarea de pe fuselajul şi ampenajul său să fie greşite. Astfel, combinaţia utilizată şi formată din cinci litere „C — RAIU" de pe fuselaj, se începe cu formaţia naţionalităţii avionului, compusă din singura litera „C" şi nu din două litere, care pentru

linioară de restul format din patru litere în loc de România trebuiau să fie „CV", despărţită printr-o trei, aşa cum prevedea convenţia pentru ţara noas-

tră și care trebuia să reprezinte formația înmatriculării. De asemenea și pe ampenaj apare numai litera „C" în loc de „CV". Presupunem că această combinație a naționalității cu a înmatriculării avionului a fost făcută de pictor numai ca să poată folosi simbolic pe marca poștală numele unuia din cei mai vestiți piloți români de vînătoare din primul război mondial, mort în anul 1918, căpitanul CRAIU, dat fiind personalitatea acestuia. Mărcile poștale cu formatul 42 × 26 mm prezintă de jur împrejur un chenar lat, întrerupt în partea superioară de inscripția cu litere mari albe „ROMÂNIA", în partea inferioară de indicația „POȘTA AERIANĂ", iar în colțul din stînga jos, într-un cartuș, de cifra valorii, exprimată în „LEI". Emisiunea a fost tipărită în coli de 100 bucăți la Fabrica de Timbre, actualmente Întreprinderea Poligrafică Filaret, prin metoda tiparului adînc (tifdruc), în sistemul rotoheliogravură, pe hîrtie cu filigran cu linii ondulate orizontal sau vertical. Gumajul hîrtiei este alb sau gălbui (de culoare închisă sau deschisă), cu dantelura de 13 1/2, în cea mai mare parte defectuoasă. Machetatorul acestor mărci poștale a fost cunoscutul pictor și unul din miniaturiștii de talent din țara noastră, Ludovic BASARAB (1875—1933), Apărută la început pe hîrtie cu filigran vertical, într-un tiraj redus, această primă emisiune a fost epuizată într-un interval de timp foarte scurt, fapt explicabil prin numeroasele cereri făcute ulterior de amatorii filateliști. Datorită acestui fapt, precum și a francării corespondenței de poștă aeriană cu alte mărci poștale aflate în circulație, Direcția Generală P.T.T. a emis un nou tiraj, de data aceasta pe hîrtie cu filigranul schimbat, adică în poziție orizontală.

Cum noul stoc de mărci comandat pentru poșta aeriană a fost pus în circulație la 20 octombrie 1928, adică după cinci zile de la închiderea traficului poștal aerian din acel an, putem spune, fără a greși, că în anul 1928 nu avem corespondență circulată pe care să se fi aplicat mărci de poștă aeriană cu filigran orizontal. Din presa filatelică a vremii aflăm că închiderea traficului poștal aerian la 15 octombrie 1928 se datorește pe de o parte faptului că noile servicii de poștă aeriană au fost prea puțin popularizate în rîndurile marelui public, iar pe de altă parte lipsei de organizare în executarea corespunzătoare a unui serviciu de expediere a corespondenței pînă la destinatar. Această din urmă situație a dus la pierderea încrederii și interesului marelui public, ca și al instituțiilor și întreprinderilor pentru a mai trimite corespondența prin poșta aeriană, care, deși taxată ceva mai mult decît corespondența obișnuită, ajungea la destinație în același timp cu cea expediată prin calea ferată. Revista filatelică „Colecționarul de mărci poștale" din mai 1929 arată că în intervalul 1.IX—15.X.1928 au trecut prin biroul de tranzit București-Băneasa numai un număr de aproximativ 600 scrisori simple și recomandate. În iunie 1930, stocul de mărci rămas neutilizat din această emisiune a fost supratipărit cu inscripția „8 IUNIE 1930."

Supratiparul ca și dantelura de altfel au fost executate defectuos, îmbîcsit de cele mai multe ori cu cerneală, dînd naștere astfel și unor varietăți de tipar; el este dispus neregulat și diferă în coală ca poziție și tipar de la o marcă la alta. Mărcile poștale cu acest supratipar și în special cu filigranul vertical sînt rare și mult căutate de colecționarii specializați în domeniul poștei aeriene. Se cunosc deosebit de bine reușite falsuri ale supratiparului pe mărcile poștale cu filigran vertical și de aceea recomandăm colecționarilor expertizarea acestora înainte de a fi introduse în colecție. Atît primele mărci de poștă aeriană din emisiunile anului 1928, cît și cele supratipă-

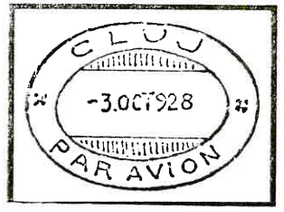

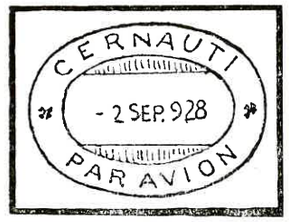

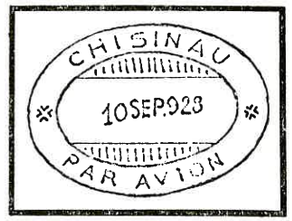

rite cu „8 IUNIE 1930" își au și ele varietățile lor. Astfel o primă varietate este o eroare de tipar care apare la valoarea de 1 LEU cu sau fără supratipar și care se repetă o dată în coală (se află în coală, în coloana 3, rîndul 4). Aceasta este o eroare permanentă și anume: litera „L" din cuvîntul „LEU" prezintă o întrerupere la intresecția celor două bare.

O varietate, menționată numai de catalogul american SCOTT, apare numai la valoarea de 2 LEI cu supratipar „8 IUNIE 1930" pe hîrtie cu filigran linii ondulate orizontal și guma albă. Este vorba de două valori așezate una sub alta și neperforate orizontal, la mijloc, coală trecută neobservată la control, astfel că o pereche de mărci verticale apar nedantelate la mijloc. Un frumos exemplar se află în colecția de poștă aeriană Kamer Arikan (Turcia), colecție care a putut fi vizionată de numeroși aerofilateliști din țara noastră, cu prilejul expoziției filatelice „AEROMFILA '76" București, ținută în saloanele A.F.R. în iunie 1976.

O altă varietate rară și necatalogată este semnalată la valorile de 1 și 2 lei, ambele pe hîrtie cu filigran linii ondulate orizontale, la care supratiparul „8 IUNIE 1910" este întors (ranversat). Cercetătorul român R. Zoscsak menționează în revista Societății Filatelice Române nr. 3—4 din anul 1943 că i s-au prezentat pentru expertizare în stare neuzată, fără însă să specifice culoarea gumei, un singur bloc de patru bucăți din valoarea de 1 Leu și două exemplare de cîte 2 Lei, toate cu supratiparul autentic, însă ranversat. Această varietate este explicată de expert prin aceea că unele coli de mărci nesupratipărite dar în stare incompletă, din stocul rămas disponibil, au fost refăcute cu mărci în așa fel încît unele au fost întoarse în plan cu 180°, iar după supratipărire au fost puse în circulație.

În fine, o altă varietate, constantă de altfel, este semnalată la toate trei valorile emisiunii, în colile supratipărite cu „8 IUNIE 1930" cu filigran linii ondulate vertical și guma gălbuie.

Varietatea apare în coală în coloana 4, rîndul 10, unde cifra „O" din anul 1930 apare ca cifra „8", citindu-se „8 IUNIE 1938".

Această varietate mai apare în coloana 3, rîndul 5 numai la valoarea de 2 Lei pe hîrtie cu filigran linii orizontale ondulate și gumă albă.

Odată cu punerea în circulație a primelor mărci de poștă aeriană, Direcția Generală P.T.T. a înzestrat serviciile și birourile pentru primirea corespondenței din orașele cu aeroporturi cu noi ștampile speciale, de data aceasta de formă eliptică, formate din două elipse concentrice între care se află numele aeroportului și mențiunea „PAR AVION", iar în centru data (ziua, luna, anul). Dimensiunea ștampilelor variază de la o unitate la alta. Astfel, în București, la ghișeul special pentru primirea corespondenței de poștă aeriană din holul Poștei Centrale, ștampila avea dimensiunea elipsei mari de 38/28 mm, în timp ce la biroul poștal de la aeroportul Băneasa dimensiunea elipselor mari era de 38,5/27,5 mm. De asemenea, oficiile poștale ale orașelor Iași, Cluj, Galați, Cernăuți și Chișinău posedau ștampile cu dimensiunea elipselor mari de 37,5/27,5 mm, respectiv de 38,5/28,5 mm; 38/27 mm; 38/26,5 mm și 37,5/27 mm.

Pentru sosirea corespondenței, birourile oficiilor poștale din orașele menționate au utilizat la obliterarea corespondenței fie aceleași ștampile speciale ca și pentru plecarea corespondenței, fie în cele mai multe cazuri, ștampila rotundă de poștă de uz curent.

Mai tîrziu, prin anul 1930, pentru sosirea corespondenței de poștă aeriană s-a utilizat numai în București pentru obliterarea acesteia o ștampilă asemă-

nătoare, avînd inscripția între elipse „BUCUREȘTI — SOSIRE PRIN AVION" O mențiune specială o facem pentru biroul de primire a corespondenței de poștă aeriană de la Băneasa, care utiliza pentru înregistrarea acesteia o ștampilă dreptunghiulară format 35 × 12 mm cu inscripția :

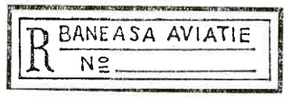

În completare arătăm că între anii 1928—1930, obliterarea corespondenței pentru poșta aeriană se făcea cu tuș de culoare roșie cu excepția biroului poștal de la Băneasa și a oficiului P.T.T. Iași, care uitlizau tuș de culoare neagră, după care începînd cu anul 1930, obliterările s-au făcut în general cu tuș negru.

Primele mărci de poștă aeriană emise într-un număr mare de țări și corespondența circulată cu astfel de mărci permit alcătuirea unei colecții tematice cu larg orizont filatelic. Adîncirea și studierea unui astfel de material oferă un interesant cîmp pentru cercetări, pentru împrospătarea și îmbogățirea colecțiilor aerofilatelice.

PRINTRE OBIECTELE RARE, la Biblioteca Centrală Universitară din Cluj există o carte intitulată „Galileo către Madona Cristina di Lorena" care cuprinde scrisorile dintre marele savant și una din adeptele sale. Tipărită în 1897, cartea are 15 mm înălțime, 10 mm lățime și 6 mm grosime. Cu alte cuvinte, o cutie obișnuită de chibrituri poate cuprinde vreo 10 cărți de felul acesta.

ÎN INSULA BEREZAN din Marea Neagră arheologii au descoperit cea mai veche „scrisoare" pe placă de plumb din lume. Este vorba de o misivă a unui negustor grec adresată fiului său, acum 27 de secole, și gravată pe o placă de plumb, procedeu folosit de antici pentru purtarea corespondenței.

ÎN 1663, DORIND SĂ FACILITEZE împărțirea poștei, edilii din Paris au numerotat casele, clasînd astfel Parisul pe post de „primul oraș din lume unde casele au fost numerotate".

IMAGINAȚI-VĂ UN PLIC — un plic poștal — care nu arde, nu se deslipește, nici dacă-l pui în apă caldă, nu se strică sub acțiunea chimicalelor, și, cu toate aceste calități ... solide, este mult mai ușor decît plicurile de hîrtie. Materialul din care este produs — un plastic, tip Tyvsk — s-a realizat de specialiștii firmei „Du Pont". Corespondența închisă în astfel de plicuri rezistă timpului și va fi salvată chiar în cazul catastrofelor.

CURIOZITĂȚI

Culese de MIHAI BURDUJA

DATE DESPRE POȘTA din Egiptul antic există numai din timpul dinastiei Ptolomeilor (anul 323 pînă în anul 30 î.e.n.). Dintr-un fragment de papirus descoperit la El Hibeh rezultă că „dirigintele" poștei dintr-un orășel de lîngă Cairo înregistra zilnic scrisori și papirusuri înfășurate în suluri primite de faraon și magistrii săi din Egiptul Superior. Între funcționarii locali corespondența era purtată de așa-numita „poștă înceată", formată din 44 de poștași pedeștri, dintre care unul ducea coletele grele pe o cămilă și era însoțit de un paznic. Cetățenii obișnuiți nu beneficiau de serviciile poștei, ci apelau exclusiv la „ocazii".

DISTRIBUIREA ÎN MEDIE, a 35 milioane de scrisori solicită eforturi uriașe din partea poștei britanice și o mare parte din greutăți se datorează întîrzierii trenurilor, avioanelor și vapoarelor care transportă poșta și care în aceste condiții tulbură întregul sistem al distribuirii. Din această cauză în ajutorul poștei britanice au venit computerele ! Acestea sînt alimentate săptămînal cu datele schimbărilor survenite în circulația mijloacelor de transport, pe baza cărora se elaborează programul optim al rutelor, legăturilor și posibilităților de distribuire a poștei. Computerele furnizează informații personalului și factorilor poștali cu privire la schimbările survenite.

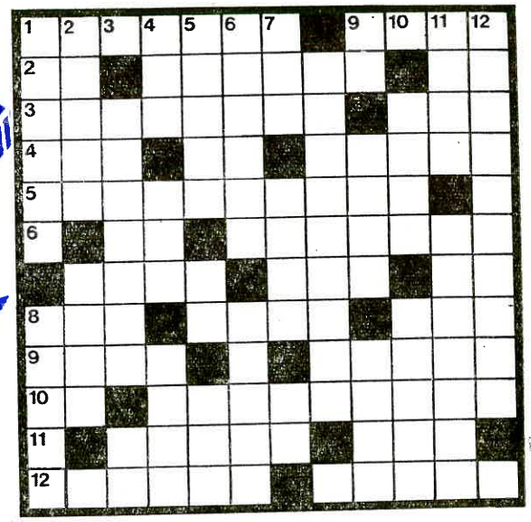

ORIZONTAL : *1)* Lună a anului la sfîrșitul căreia se aniversează *Ziua pionierului,* prilej cu care, în mai multe rînduri, au fost emise serii filatelice tematice — Stat african care a emis în 1969 seria *Retroscpectiva automobilelor.* 2) In curs ! — Apare în prim plan pe valoarea de 55 bani a mărcii din 1952 emise cu ocazia celei de-a cincea aniversări a proclamării Republicii Populare Române (pl.) — Ene ! *3) Confederația... a Muncii,* ale cărei prime congrese au fost comemorate filatelic (pl.) — Centimetru, gram, secunda (abr. fiz.). *4)* Fluviu de coastă în Italia — George Luca — Zeu marin din mitologia grecească. *5) 1 Mai,* Ziua internațională a solidarității oamenilor muncii, evenimentul care a prilejuit nenumărate comemorări pe mărci poștale și filatelice. *6)* O marcă distrusă ! — Stema și tricolorul nostru, prezente pe mărcile emise cu ocazia aniversărilor proclamării Republicii. *7)* Element prezent pe mai toate mărcile care se emit cu prilejul diverselor aniversări — Imagine toracică normală (abr. med.) — Anul curent (abr.). *8)* Orășel în Franța. — Reglementări juridico-finnaciare percepute și prin intermediul timbrelor — Munte în Elveția. *9)* Verb mai puțin indicat în filatelie — A curăți prin radere. *10)* Primul... cuvînt — Împlinirea a 100 de ani de la cucerirea independenței de stat a României, care a prilejuit în anul 1977 o seamă de apariții filatelice deosebite (pl.). *11)* Localitate din nord-vestul țării unde se află un monument ridicat în memoria ostașilor căzuți în lupta pentru eliberarea României de sub dominația fascistă (în mai multe rînduri s-au emis mărci aniversative cu ocazia Zilei armatei de la 26 octombrie) — Soția meșterului Manole. *12)* Naționalul bucureștean comemorat filatelic cu ocazia centenarului, în 1953, cînd pe o marcă de 55 bani sînt reproduse portretele actorilor Matei Millo, Costache Caragiale și Aristița Romanescu — A expune.

VERTICAL : 1) Luna în care se aniversează anual insurecția armată din 1944, un alt prilej major de aniversare filatelică — Domeniu foarte bogat reprezentat pe mărcile noastre filatelice (marile competiții interne și internaționale oferind tot atîtea prilejuri de emitere a unor frumoase serii tematice). *2)* Între 12—19 septembrie 1948 s-a sărbătorit *săptămîna* sa odată cu emiterea valorilor de 5+6 lei, 10+11 lei și 15+15 lei — *Atacul... Smîrdan,* unul dintre tablourile lui Nicolae Grigorescu care apare pe o valoare a seriei comemorative legate de aniversarea cuceririi independenței de stat a României în războiul din 1877—1878 (2 cuv.). *3)* Fireștí — Termen de comparație. *4)* Lac în Canada — Toiag — Salcîm (reg.). *5)* — Încăpătoare — Cal dobrogean — Localitate în Franța. *6)* Atribut pentru formatul unei mărci cu machetă concepută pe verticală (masc. pl.) — Acoperiș la căruțele țărănești. *7)* Individul, în sens filozofic — Varietate de agat — Cutie ! *8)* Mare mișcare cultural-științifică a Evului Mediu dintre ai cărei reprezentați de seamă — prezenți pe mai multe mărci filatelice — amintim pe Michelangelo, Da Vinci ș.a. *9)* Mie ! Expoziția Realizărilor Economiei Naționale, manifestare anuală organizată în pavilionul prezent și pe marca de 1,50 lei emisă în 1970 (abr.). — Anatomie (abr. uz.). *10)* Nuanță de culoare — Rîul *Amintirilor din copilărie* ale marelui nostru povestitor Ion Creangă (cel care apare pe una din mărcile emise cu ocazia centenarului nașterii — 1937). *11)* Normativ juridic — Atribut pentru *Grădina botanică din Cluj-Napoca,* ale cărei flori sînt prezente pe o serie de 10 valori emisă în 1965. *12)* Evenimentul de importanță istorică comemorat filatelic cu ocazia sărbătoririi zilei de 23 August.

Dicționar : USO, SEL, OTT, ILE, ERR, EUL.

CU SPAȚIU

(Monoverb : 7 — 10)

D. NICOLESCU

Centenarul poştei dobrogene

ÎNCEPUTURILE POŞTEI ROMÂNEŞTI ÎN DOBROGEA

File de cronică

GRIGORE CUCULIS

Dobrogea, pămîntul străvechi al românilor, dintre Dunăre şi Marea Neagră, s-a realipit la patria mamă după aproape cinci secole de cîmpie otomană, în urma victoriei tinerei, dar bravei armate române, în războiul pentru independenţă. Pentru vechea posesiune a marelui voievod Mircea cel Bătrîn, începea o nouă istorie.

„Funcţionarii telegrafo-poştali au fost între cei dintîi care au trecut Dunărea, spre a înfiinţa oficii telegrafo-poştale la Tulcea, Sulina, Chilia, Mahmudia, Isaccea, Măcin, Babadag, Constanţa, Hârşova, Cernavoda, Ostrov, Medgidia şi Cara-Omer şi a începe îndeplinirea serviciului poştal şi telegrafic" [1].

Buletinul Telegrafo-Poştal din 1878 ne redă la pagina 85 ordinul circular adresat diriginţilor sus-menţionatelor oficii, ordin semnat de către directorul general al Poştelor Române, C. F. ROBESCU:

„Cunoaşteţi că noua provincie anexată este locuită de diverse rase şi naţionalităţi. Această împrejurare reclamă o bună administraţie şi o exemplară conduită a amploaiaţilor transferaţi acolo, ca unul din mijloacele cele mai puternice de identificare a acelei populaţiuni cu întreaga ţară.

Prestigiul autorităţii trebuie conservat la înălţimea sa ca cel mai sacru lucru şi pentru acest finit veţi recomanda amploaiaţilor moralitate şi o ireproşabilă conduită, atît în serviciu, cît şi în societate... Guvernul şi ţara este în drept a crede că numai printr-o asemenea înţeleaptă conduită şi administrare se poate atinge scopul, şi care este acela de a face populaţiunea locală de a resimte libertatea, dreptatea şi egalitatea înaintea legii, principii de ale căror efecte binefăcătoare populaţiunea locală a fost lipsită şi pentru realizarea cărora popoarele, şi în special noi, ne-am luptat de secole."

[1] C. Minescu, Istoria Poştelor Române, Bucureşti, Imprimeria Statului, 1916, pag. 370.

UN ştemplu necunoscut : ISSACEA !

Ştemplurile primelor oficii poştale dobrogene fondate în noiembrie 1878 sînt cunoscute, fiind publicate de Gr. Racoviceanu sub indicativul „B 53", cel al Oficiului poştal Chilia purtînd indicativul „B 54" [2]. *Ştemplul oficiului poştal ISSACEA menţionat de C. Minescu şi respectiv de Gr. Racoviceanu, a rămas necunoscut pînă în prezent (ca şi cel al Oficiului poştal Cara-Omer), nefiind astfel publicat.*

Acest ştemplu, pe care îl posed în colecţie, aplicat pe mai multe corespondenţe militare [3] *are aceleaşi caracteristici ca şi ştemplul „B 53": cerc simplu, literele cu caractere largi pe orizontală (3,5 mm înălţie × 3,5 mm lăţime — 4 mm, cea mai lată fiind litera A), jos floare şi data în centru sub formă de fracţie. Excepţia o constituie diametrul, care măsoară în loc de 25 mm — 26 mm (fig. 1).*

Continuînd numerotarea stabilită de Gr. Racoviceanu şi unanim acceptată, acest ştemplu poate fi catalogat „B 53 a".

[2] Gr. Racoviceanu, Ştampilele poştale folosite în Ţările Române pînă în anul 1881. Editura Transporturilor şi Telecomunicaţiilor, 1963, Bucureşti, pag. 55—56.

[3] Aceste corespondenţe militare, aparţinînd primelor unităţi militare româneşti statornicite în Dobrogea după 14 noiembrie 1878, adresate Comunei Nicoliţel, sînt datate : 26 febr., 3 aprilie, 15 aprilie, 5 mai, 25 mai, 10 iunie, 8 octombrie, 8 decembrie — toate din anul 1885.

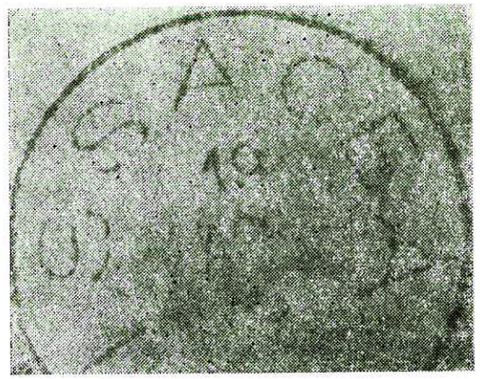

Fig. 1. „ISSACEA/19 APR. 85" — Ştemplu necunoscut aplicat pe o scrisoare adresată Primăriei Comunei Niculiţel de către Escadronul Călăraşi Tulcea (fragment).

Deşi s-ar părea că textul ISSACEA este scris greşit, trebuie subliniat faptul că gravarea ştemplului în acest mod a fost corectă, căci denumirea localităţii la 1878 şi în următorii ani se scria ISSACEA, ulterior anulîndu-se un „S" şi dublîndu-se litera „C".

● *Încă de la începutul activităţii Poştei Române în Dobrogea, prin ordinul Direcţiei Generale a Poştelor s-a dispus ca „personalul din Dobrogea să poarte uniformă pentru a fi cunoscut şi a impune mai mult respect poporaţiunii din acea parte"* [4].

● *Prima cursă poştală românească, pe o cale ferată dobrogeană, a intrat în funcţiune cu începere din anul 1879 (o cursă pe zi) între Cernavoda şi Constanţa, folosindu-se linia ferată construită de englezi sub dominaţia turcească* [5]. *Începînd din anul 1881, pe relaţia C.F.R. Cernavodă-Constanţa s-a adăugat încă o cursă poştală* [6].

● *Pentru mai buna racordare a Dobrogei la reţeaua poştală naţională, au fost luate un complex de măsuri :*

[4] Buletinul Telegrafo-Poştal din 1878, pag. 86.

[5] Este vorba de prima linie ferată dobrogeană construită între 1858—1860 între Cernavoda Port şi Constanţa, de Compania engleză „Donan Black Sec Railway" (D.B.S.R.), pe baza concesiunii obţinută de la Guvernul otoman.

[6] Darea de seamă din 1876/80 şi 1881/82 a Direcţiei Generale a Poştelor.

— Pentru legarea porturilor dob cu marile porturi Galaţi şi Brăila s fiinţat cu începere din 1879 şase ci ambulanţelor poştale fluviale — sup nal, între Galaţi — Isaccea — Tulcea şi între Tulcea şi Sulina, de cinci ori pe săptămînă (folosindu-se pentru început navele D.D.S.G. şi ulterior navele româneşti).

— Acolo unde, încă, traficul de pasageri şi mărfuri nu era rentabil pentru a îngădui crearea unei curse navale, au fost înfiinţate curse poştale cu barca : cu începere de la 1879 între Brăila şi Măcin (de patru ori pe săptămînă) şi începînd din 1880 între Călăraşi şi Ostrov (de trei ori pe săptămînă). De asemenea tot cu barca era trecută şi poşta destinată localităţilor din centrul Dobrogei, cartată pentru Cernavoda, din capitală, sau pînă la Feteşti şi care începînd din 1879 circula în continuare pînă la Constanţa pe „calea ferată engleză".

● *Au fost, de asemenea, legate între ele principalele localităţi dobrogene cu oficii poştale, prin diligenţe încă din toamna anului 1878, în anul 1880 fiinţînd trei curse săptămînal pe relaţiile :*

Tulcea — Isaccea — Măcin (în legătură cu marele port Brăila)

Tulcea — Babadag — Constanţa (via Medgidia)

Tulcea — Mahmudia

Cernavoda — Ostrov (în legătură cu portul Călăraşi)

Constanţa — Mangalia (fig. 2).

● *Pentru ca populaţia să găsească mai lesnicios timbrele poştale necesare francării corespondenţei, pe baza proiectului de lege de exploatare poştală, votat de Corpurile Legiuitoare şi sancţionat prin Decretul nr. 949 din 19 martie 1880, timbrele s-au pus în vigoare în afară de oficii şi de către şefii de gări (Cernavoda, Medgidia, Constanţa), debitorii de tutun şi comercianţii din oraşe şi localităţi rurale* [7].

● *Legat de lucrările întreprinse pentru corectarea braţului dunărean al Sulinei, pentru deservirea muncitorilor, inginerilor şi tehnicienilor de pe marele şantier C.E.D., s-au înfiinţat oficiile poştale Ceatal şi Gorgova. Ulterior (la 1886) lucrările terminîndu-se la Ceatal şi avansînd către CEAMURLIA, oficiul poştal Ceatal este desfiinţat, se creează Oficiul Ceamurlia, care foloseşte la început vechiul ştemplu — de pe care anulîndu-se cuvîntul Ceatal, pe corespondenţa de Ceamurlia, numele oficiului apare scris de mînă* [8].

[7] Buletinul Telegrafo-Poştal din 1880, pag. 5.

[8] Prin această precizare, autorul prezentului studiu dă răspuns la problemele ridicate de cercetătorul N. Tripcovici, în Revista Filatelia nr. 11/1975, pag. 5: „Ştampilă fără localitate : o varietate necunoscută?".

● *În baza convenției încheiată cu Bulgaria la 13 martie 1885, votată de Corpurile Legiuitoare, convenție sancționată cu Decretul nr. 850 din 13 martie 1886, stabilindu-se un schimb regulat de corespondență și mesagerii între România și Bulgaria (inclusiv pentru deservirea în tranzit a altor state), ia ființă cursa poștală fluvială Ostrov-Silistra (Monitorul Oficial nr. 276 din 1886), cursă extinsă ulterior pe relația: Călărași-Silistra-Ostrov, care a avut activitate până în preziua intrării României în primul război mondial* [9].

● *Prin „Legea pentru organizarea corpului telegrafo-poștal" sancționată prin Decretul nr. 1574 din 28 aprilie 1892, publicată în Monitorul Oficial nr. 24 din 1 mai 1892, odată cu împărțirea serviciului telegrafo-poștal în cinci circumscripții, Tulcea devine reședința circumscripției a V-a telegrafo-poștale a României, alături de marile centre ale țării (Circ. I. Craiova, Circ. II București, Circ. III Focșani, Circ. IV Iași)* [10].

● *În baza legii pentru organizarea serviciului poștal-rural, sancționată prin Decretul nr. 2469 din 13 iulie 1892 și publicată în Monitorul Oficial nr. 88 din 22 iulie 1892, începînd cu data de 27 iunie 1892 serviciul poștal rural a fost introdus și în județele Constanța și Tulcea, susținerea cheltuielilor fiind suportată prin bugetul centralizat al statului.*

● *În virtutea Legii din 3 martie 1894 au fost puse bazele telefoniei rurale și în Dobrogea. Datorită stăruinței conducerii Poștelor Române pentru construirea rețelei telefonice județene pe cheltuiala județelor respective, s-a ajuns în scurt timp ca toate comunele rurale să fie racordate în sistemul telefonic județean și implicit național* [11].

● *Cu începere de la 1 septembrie 1895, odată cu darea în funcțiune a podului de peste Dunăre, au fost înființate birourile ambulante București-Constanța (A.M.B. XIII) respectiv Constanța-București (A.M.B. XIV), traficul poștal dezvoltîndu-se prin racordarea acestor ambulanțe poștale feroviare cu birourile poștale din Constantinopole prin mijlocirea S.M.R. (Serviciului Maritim Român).*

[9] Vezi studiul publicat „O ambulanță fluvială necunoscută pînă în prezent: Călărași-Silistra-Ostrov", Filatelia, nr. 12/1976, pag. 7, de Gr. Cuculis.

[10] Vezi prevederile art. 12 din sus-menționata Lege.

[11] Buletinul Telegrafo-Poștal din 1894, pag. 158.

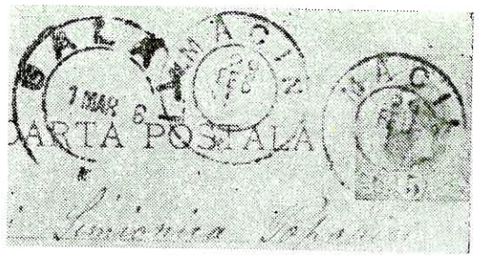

Fig. 2. Corespondență din 29 februarie 1896 expediată de la Măcin la Galați prin „Poșta cu barca" (detaliu).

● *Existența birourilor ambulante poștale feroviare XIII și XIV, între București — Constanța (și retur), crearea S.M.R. care începe curse între Constanța și Constantinopole, prelungirea trenurilor exprese Paris-Ostende-București pînă la Constanța în legătură cu navele maritime românești, au creat premize pentru atragerea tranzitului de corespondențe între Austria, Germania și statele din nord-vestul Europei cu Orientul (via Constanța-Constantinopole, prin navele S.M.R.) și invers — din Asia Mică, Grecia, zona Levantului, Egipt, Extremul Orient. În acest sens, ia ființă poșta de bord a S.M.R. iar la 16 martie 1896 se creează și oficiul poștal român la Constantinopole. Deși acest oficiu a funcționat numai pînă la 26 aprilie/9 mai același an, poșta ambulantă S.M.R. și-a continuat activitatea pînă la intrarea României în primul război mondial* [12].

● *Pe baza convenției încheiată la 1 iulie 1897 între Direcția Poștelor și Administrația Căilor Ferate (de care depindea S.M.R.), are loc organizarea activității ambulanțelor maritime poștale, care atrag tranzitul din Occident pentru Orient și invers din cauza rapidității în transportarea corespondenței și mesageriilor: distanța Berlin-Viena-Belgrad-Constantinopole se efectua în 59 ore, față de 50 ore pe linia Berlin-Krakaw-Cernăuți-Constanța; diferența de 9 ore fiind decisivă în afaceri comerciale, dar mai ales diplomatice* [13].

[12] Buletinul Telegrafo-Poștal din 1896, par. 553, 109, 173; precum și Studiile publicate de C. Minescu, în op. citat pag. 514; M. Bauer „Ștampile de bord fluviale și maritime"; Ludovig Dengel — Filatelia nr.4/1972, pag. 10; Pompiliu Voiculeț Lemeny în Revista Filatelia nr. 2/1962, pag. 2; nr. 8/1970, pag. 4—5, 10, etc. ...

[13] C. Minescu, op. citat, pag. 515, cu referire și la Buletinul Telegrafo-oPștal pe eanul 1896, pag. 173.

● *La 1 mai 1899 a intrat în aplicare Convenția între Direcția Căilor Ferate Române pe de o parte (încheiată la 28 iunie 1898; ratificată la 17 februarie 1899 și sancționată la 2 martie 1899), prin care se stipula intrarea în funcțiune zilnic a unui tren accelerat și de poștă între Berlin și București pe relația MYSLOVITZ-CRACOVIA-LEMBERG-CERNĂUȚI-BURDUJENI, cu circulație de cel puțin două ori pe săptămînă între BUZĂU-CONSTANȚA — legat de navele poștale S.M.R. Primele ambulanțe poștale maritime românești au fost: METEOR (1895) în cursă bilunară pe linia Constanța-Constantinopole (pînă în 1905) și IGNAZIO FLORIO (devenit proprietatea S.M.R. la 1896 sub denumirea PRINCIPESA MARIA) și care începînd din 1898 împreună cu nava rapidă Regele Carol I inaugurează linia Constanța-Istanbul. Ulterior activează pe „Linia Orientală I" (Constanța-Constantinopole-Alexandria) ambulanțele maritime „DACIA", „ÎMPĂRATUL TRAIAN", „ROMÂNIA" (construite între 1905—1907 la Șantierul Naval Saint Nazaire — Franța) și pe „Linia Orientală II" (Constanța-Constantinopole-Smyrna), navele „PRINCIPESA MARIA" și „CAROL I". Toate în legătură poștală directă la sosirea în Constanța cu ambulanțele poștale românești (AMB XIII) și cu cele de pe „trenurile de lux" Ostende și Orient-Express, Rapidul de Berlin și trenurile accelerate române (fig. 3).*

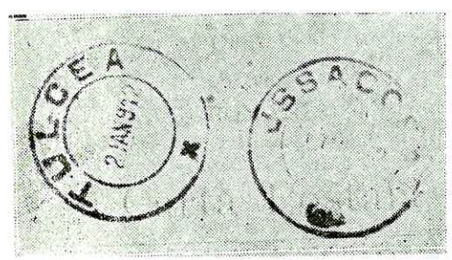

Fig. 3. Corespondență din 1 ianuarie 1912 expediată de Banca Populară „Cultura Tutunului" din Comuna Luncavița la Tulcea (via Issacea) de unde a fost preluată pînă la destinație de diligența de pasageri și poștă (de remarcat ștemplul „ISSACCEA" și „LUNCAVIȚA" — Jud. TULCEA

● *În baza convenției încheiată cu Germania, linia telegrafică „cu sîrmă de bronz de 3 mm" între București și Berlin (prin Galiția — via Burdujeni), intrată în funcțiune la 7 octombrie 1899, este prelungită pînă la Constanța. La 16 mai 1905 la Constanța are loc solemnitatea începerii scufundării cablului telefonic între Constanța-Constantinopole, lucrare executată de Compania „OSTEUROPÄISCHE TELEGRAPHENGESELLSCHAFT"; operațiunile încheindu-se la 20 iulie 1905, a început schimbul de corespondență între București-Constantinopole. La 3 octombrie 1905 are loc cu aparatele HUGUES stabilirea primei legături dintre Berlin-Constantinopole — prin București-Constanța și invers.*

● *În anul 1905 S.M.R. prin Societatea Orientală de Radiografie înființează o stațiune la Constanța în legătură cu posturile de pe vasele S.M.R. de pe itinerarul Constanța-Constantinopole-Smyrna. În baza regulamentului stabilit între Direcția Poș-*

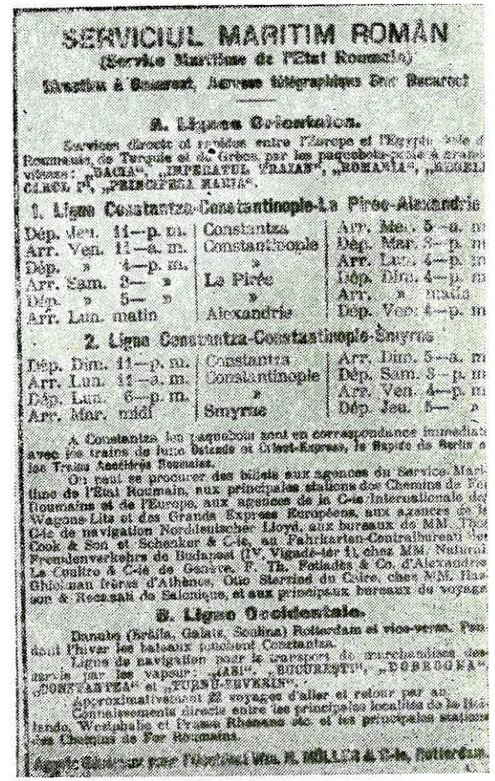
SERVICIUL MARITIM ROMÂN

(Service Maritime de l'Etat Roumain)

Direction à Bucarest, Adresse télégraphique: Direct Bucarest

A. Ligne Orientale.

Service direct et rapides entre l'Europe et l'Egypte, [illegible] Roumanie, de Turquie et de Grèce, par les paquebots-poste à grande vitesse: „DACIA", „IMPERATUL TRAIAN", „ROMANIA", „REGELE CAROL I", „PRINCIPESA MARIA".

1. Ligne Constantza-Constantinople-Le Pirée-Alexandrie

Dép. Mer.	11—p. m.	Constantza	Arr. Mer.	5—a. m.
Arr. Ven.	11—a. m.	Constantinople	Dép. Mar.	3—p. m.
Dép. »	4—p. m.	»	Arr. Lun.	4—p. m.
Arr. Sam.	3— »	Le Pirée	Dép. Dim.	4—p. m.
Dép. »	5— »	»	Arr. »	matin
Arr. Lun.	matin	Alexandrie	Dép. Ven.	4—p. m.

2. Ligne Constantza-Constantinople-Smyrne

Dép. Dim.	11—p. m.	Constantza	Arr. Dim.	5—a. m.
Arr. Lun.	11—a. m.	Constantinople	Dép. Sam.	3—p. m.
Dép. Lun.	6—p. m.	»	Arr. Ven.	4—p. m.
Arr. Mar.	midi	Smyrne	Dép. Jeu.	5— »

A Constantza les paquebots font en correspondance immédiate avec les trains de luxe Ostende et Orient-Express, le Rapide de Berlin et les Trains Accélérés Roumains.

On peut se procurer des billets aux agences du Service Maritime de l'Etat Roumain, aux principales stations des Chemins de Fer Roumains et de l'Europe, aux agences de la Cie Internationale des Wagons-Lits et des Grands Express Européens, aux agences de la Cie de navigation Nordd[illegible]scher Lloyd, aux bureaux de MM. Thos Cook & Son et Schenker & Cie, au Fabrikaten-Centralbureau für Fremdenverkehre de Budapest (IV. Vigadó-tér 1), chez MM. Natural Le Coultre & Cie de Genève, F. Th. Foladis & Co. d'Alexandrie, Ghio and frères d'Athènes, Otto Sternad du Caire, chez MM. Hassoun & Rezzadi de Salonique, et aux principaux bureaux de voyages.

B. Ligne Occidentale.

Danube (Brăila, Galați, Sulina) Rotterdam et vice-versa. Pendant l'hiver les bateaux passent Constantza.

Ligne de navigation pour le transport de marchandises [illegible] mer [illegible] les vapeurs „[illegible]", „BUCUREȘTI", „DOBROGEA", „CONSTANȚEA" et „TURN-SEVERIN".

Approximativement 23 voyages d'aller et retour par an.

Connaissements directs entre les principales localités de la Roumanie, Westphalie et Prusse Rhénane etc. et les principales stations des Chemins de Fer Roumains.

Fig. 4. Afiș al S.M.R. editat în limba franceză (anul 1912) pentru popularizarea liniilor de pasageri, mărfuri și poștă.

telor — singura cu drept de monopol asupra comunicațiilor telegrafice și S.M.R. (29 noiembrie 1905), regulament privitor la înființarea „Serviciului T.F.F.", Oficiul telegrafic-poștal din Jud. Constanța servea de birou de control de corespondență, între stațiunile costiere și rețeaua telegrafică a statului, schimburile efectuîndu-se prin respectivul oficiu (fig. 4).

● Între anii 1901—1902, din cauza economiilor bugetare determinate de criza economică, serviciul poștal rural a avut de suferit: au fost reduse cursele poștale, au fost desființate unele agenții speciale, au fost micșorate diurnele factorilor [14]. La 31 martie 1905, în Dobrogea, mai funcționau doar două agenții speciale, și acestea în Județul Tulcea: la Mahmudia (Oficiul Tulcea) și Jurilovca (Oficiul Babadag). Evoluția exactă a agențiilor speciale este dificil de urmărit, se constată că au fost create noi agenții speciale (ex. Cerna — Oficiul Măcin, care funcționa în 1910), altele vechi s-au menținut pînă în preajma celui de-al doilea război mondial (ex. Jurilovca), altele au devenit oficii poștale.

● În scopul de a contribui la răspîndirea presei și în localitățile rurale, cu începere din luna august 1905 factorii rurali încep să vîndă ziare în localitățile pe care le deservesc, primind ca retribuție un ban de fiecare ziar difuzat, măsură revocată în timpul răscoalelor din 1907, spre a se opri informarea țărănimii [15].

Un ștemplu simbol al independenței

Mulți cercetători ai istoriei Poștelor Române consideră anul 1875 ca fiind anul fondării primelor ambulanțe poștale fluviale românești cu circulație între porturile Galați și Brăila, și care — se presupune — ar fi utilizat ștemplul clasificat de Gr. Racoviceanu sub indicativul „D. 23" [16]. Cu toate că Gr. Racoviceanu precizează în mod expres: „pînă în 1881 România nu avea vase care să asigure serviciul poștal" [17], interpretîndu-se eronat și mențiunile lui C. Minescu, o serie de cercetători susțin acest punct de vedere [18], după noi nefondat.

După cum se știe, C. Minescu subliniază faptul că: „Prin luarea serviciului poștal internațional din mîinile străinilor se dădu o mare satisfacție poporului român, care ardea de dorința de a nu mai vedea amestecul nimănui în trebile țării și această legitimă dorință după cum ne-o arată într-o dare de seamă ilustrul bărbat de stat M. Kogălniceanu „s-a îndeplinit într-un mod atît de satisfăcător, încît să nu regrete nici chiar acei străini cărora nu le venea să creadă că românii ar fi în stare să facă serviciul poștei internaționale" „...Este de notat totuși că mai rămăsese încă o parte slabă a exploatării serviciului nostru poștal, și aceasta consta în aceea că Societatea austriacă de navigație pe Dunăre făcea un transport ilicit de corespondențe și mesagerii atît între porturile dunărene, cît și între aceștea și Austria" [19].

Așadar, monopolul poștal al Statului Român mai avea o „lisură" și pentru curmarea acestor stări de fapt, la 18/30 martie 1875 a fost încheiată „învoiala" între conducerea Poștelor Române, reprezentată prin directorul G. LAHOVARY și delegatul Societății D.D.S.G. — I. F. GEISSEL, o învoială. (1) intrată în vigoare la 1 mai 1875 [20] și prin care se decidea că administrația poștelor române putea utiliza pentru transportul trimiterilor poștale atît vapoarele de poștă cît și cele de pasageri ale Societății pe distanțele Orșova-Galați și Galați-Ismail, primirea, îndrumarea și întreaga manipulare a trimiterilor poștale efectuîndu-se de către funcționarii poștelor române (exceptîndu-se trimiterile agenților societății între ele), D.D.G.S. acordînd Administrației Poștelor Române dreptul de a așeza pe bordul vapoarelor ce vor utiliza o ladă în care să se depoziteze trimiterile poștale și un loc în cl. a II-a conductorului poștal care însoțea expediția. Conform învoielii, de la 1 mai 1875 transportul expedițiilor poștale românești cu vasele D.D.S.G. se efectua de patru ori săptămînal între T. Severin — Galați, de trei ori între Galați-Ismail-Chilia, de patru ori pe zi între Brăila-Galați [21].

Nici un cuvînt din sus-menționatul document nu se referă la înființarea unor birouri poștale ambulante românești la bordul navelor austriece, ceea ce era — de fapt — un lucru de neconceput în condițiile unanim recunoscute ale dreptului internațional, căci bordul navelor reprezintă o parte inalienabilă a teritoriului țării sub al cărui pavilion navigă și că implicit crearea acestor birouri era un act de încălcare a suveranității, un fel de „stat în stat"! Și de altfel textul învoielii româno-austriece este clar: oficiantul român însoțea corespondența. El nu o primea la bord, nu o oblitera la bord.

Ștemplul „D. 23" nu este ștemplul — primul ștemplu, cum se susține eronat al primei ambulanțe poștale fluviale românești, ci un ștemplu de oficiu — probabil portuar — care oblitera mărcile scrisorilor care se schimbau între marile porturi Galați respectiv Brăila, și care erau „cărate" de oficiantul cu „loc" rezervat în cl. a II-a, care le depozita în „lada" de pe puntea navei D.D.S.G. Atît și nimic mai mult!

În contextul noilor condiții create prin cucerirea independenței de stat a României, Poșta Română se dezvoltă considerabil. Cu începere de la 1 noiembrie 1890 (data inaugurării la Tr. Severin a primului serviciu românesc de navigație pe Dunăre „N.F.R."), se organizează și primele ambulanțe poștale fluviale românești. Acest eveniment istoric pentru transporturile fluviale române marchează și deplina independență a Poștelor Române, prin ambulanțele românești dunărene, înlăturîndu-se și ultimele nave de poștă D.D.S.G. de pe relația Galați-Borcea-Tulcea-Sulina, menținute, din lipsa unui parc național de nave, pe liniile de navigație ale Dunării Maritime și după cucerirea independenței de stat a României.

Acest eveniment istoric și pentru Poștele Române a fost omagiat prin superba ștampilă figurativă, care reprezintă un vas românesc navigînd pe Dunăre, cu tricolorul României desfășurat în adierea vîntului. După S.U.A. (1844), Italia (1857), Venezuela (1864), Bolivia (1875/77), Finlanda (1889), România este al șaselea stat care a emis un astfel de ștemplu (și pînă la primul război mondial, doar încă un stat — Chile — a utilizat un ștemplu figurativ tip vapor) și, fără a fi acuzați de lipsă de modestie, pot afirma pe baza unui studiu efectuat vreme de 15 ani, că ștemplul românesc în discuție este cel mai frumos și cel mai complet.

Nu vom insista asupra celor opt variante, studiate de o serie de cercetători de istorie poștală, începînd cu regretatul Odo-Boehm-Reney, dar, voi căuta în baza materialelor cuprinse în colecția personală să aduc corecturi, în ceea ce privește datele limită, de funcționare (cunoscute pînă în prezent) ale celor opt itinerarii de ambulanța poștală fluvială care au utilizat ștemplul figurativ tip vapor (fig. 7 + fig. 8).

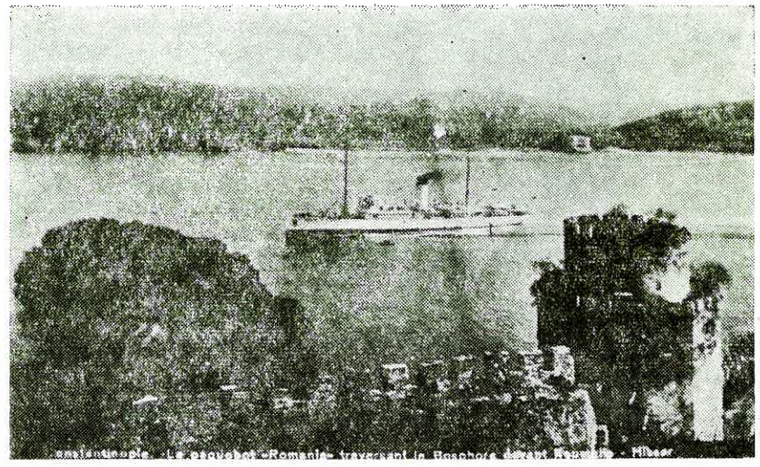

Fig. 5. Elegantul pachebat „România" cu ambulanța poștală maritimă la bord, tranversînd Bosforul (1912)

[14] C. Minescu, op. citat, pag. 563.
[15] Buletinul Telegrafo-Poștal, 1907, pag. 193.
[16] Gr. Racoviceanu, op. citat, pag. 72.
[17] Idem, pag. 72.
[18] Ne referim la diversele materiale publicate în Revista Filatelia din ultimul deceniu, de către Gr. Racoviceanu, Mihail Bauer, Mihail Popovici, Ludovig Dengel.
[19] C. Minescu, op. citat, pag. 283.
[20] C. Minescu, op. citat, pag. 283/84. Vezi și Buletinul Telegrafo-Poștal din 1875, pag. 115.
[21] Ibidem, pag. 341—342. Dacă ar fi să acceptăm valabilitatea ipotezei că ștemplul „D. 23" ar fi aparținut curselor Brăila-Galați care se efectuau de patru ori pe zi, nu am fi avut doar patru variante de ștempluri (GALATZ-BRĂILA / CURSA I; GALATZ-BRĂILA/CURSA II; și resturile lor), ci opt variante, adică încă două de Galați (CURSA III și respectiv CURSA IV) și replicile lor.

Ambulanța poștală fluvială	Date limită cunoscute pînă în prezent	
	Începerea activității	Încetarea activității
Galați-Tulcea	1893 (pe timbru)	27 aug. 1902 (întreg poștal)
Tulcea-Galați	16 nov. 1892 (pe timbru)	23 apr. 1916 (întreg poștal) *
Galați-Sulina	8 sept. 1896 (fragment)	9 oct. 1913 (întreg poștal)
Sulina-Galați	1892 (pe timbru)	iunie 1914 (pe timbru)
Tulcea-Sulina	1901 (pe timbru)	1914 (pe timbru)
Sulina-Tulcea	8 mar. 1895 (fragment)	1914 (pe timbru)
Galați-Cernavoda	1897 (pe timbru)	1 oct. 1911 (pe întreg poștal)
Cernavoda-Galați	25 iul. 1891 (pe timbru) *	26 aug. 1913 (întreg poștal)

* Datele limită cunoscute pînă în prezent.

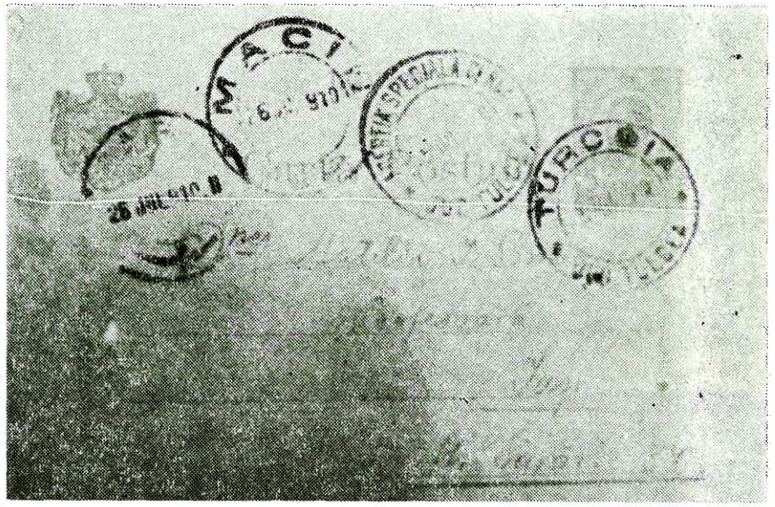

Fig. 6. Corespondența savantului Ion Simionescu, cercetător pasionat al Dobrogei, expediată de la Turcoaia prin Agenția Specială Cerna (jud. Tulcea) Măcin la Iași (iulie 1910)

Aceste ștampile le-am putut studia pe mărcile din emisiunile: „Cifra în 4 colțuri" (1890—94); „Spic de grîu" (foarte frecvent); pe mărcile uzuale 1908—1910 („litografiate") și 1909—1914 („tipografiate"), și mai rar pe alte emisiuni: „Căișori", „Jubiliare" și chiar pe „mărci de ajutor"; tușul utilizat în 90% din cazuri fiind negru, mai rar albastru.

În decursul a 25/26 ani de folosire, ștemplul figurativ a înregistrat sensibile modificări, chiar și în grafică, datorită noilor execuții, schimbării caracterului literelor (la început capitale, apoi aldine, alteori apropiate de egiptiene), modificării caracterului cifrelor, plus deformării din cauza uzurii. Uzarea ștemplurilor este evidentă

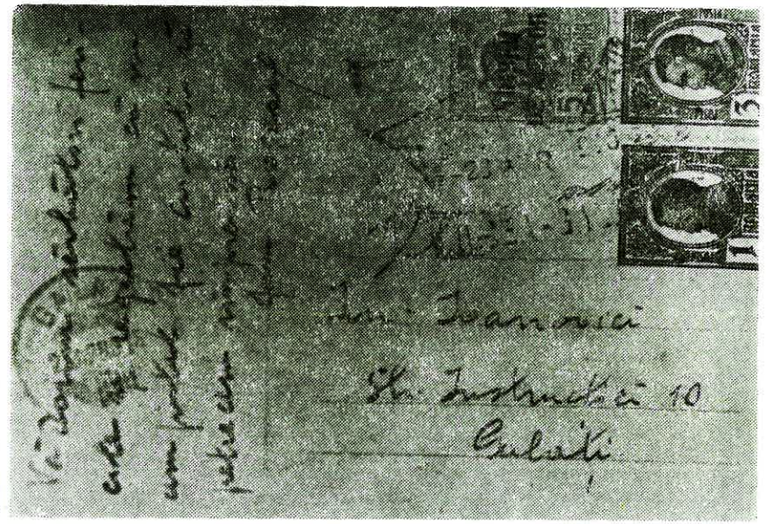

Fig. 7, 8. „23 aprilie 1916" — data limită cunoscută pînă în prezent de funcționare a ambulanței poștale fluviale care aplica ștemplul figurativ.

în dereglarea mecanismului de rabotare a datei. În multe cazuri ziua nu este imprimată, oficiantul completînd-o în creion sau cerneală. Fără a avea putința ultimei concluzii, consider că se remarcă trei tipuri de ștempluri figurative tip vapor: Tipul I (cu caractere capitale), Tipul II (capitale alterate), Tipul III (cu caractere aldine) (fig. 9, 10, 11).

Adesea, corespondențe sosite din străinătate cu navele străine care nu puteau depăși „bara de la Sulina", din cauza

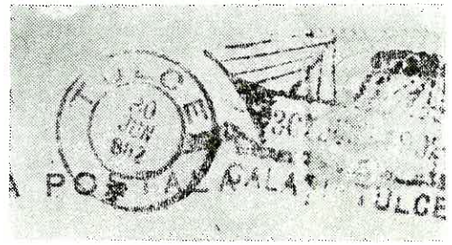

Fig. 9. Ștemplu tip I

Fig. 10. Ştemplu tip II

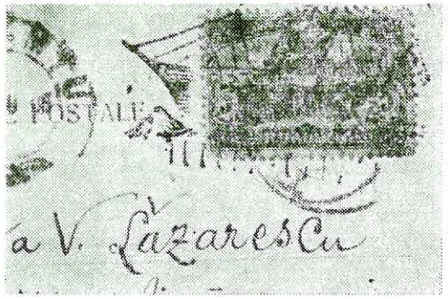

Fig. 11. Ştemplu tip III

adîncimii insuficiente, erau predate ambulanţelor româneşti, care le tranzitau aplicînd ştemplul figurativ. Şi de asemenea, tot ca nişte curiozităţi filatelice, apar astăzi şi piesele care au circulat pe o rută şi pe care oficianţii au aplicat — din neglijenţă ori neatenţie — ştemplul altei rute etc. (fig. 12, 13).

Prima ambulanţă poştală fluvială românească a folosit acest ştemplu şi nu altele (!), fiind instalată provizoriu pe remorcherul „Despina Doamna" (fost „Pax"), cumpărat de la D.D.S.G. încă de la 18 iunie 1890, care în activitatea de cabotaj efectua şi poşta de bord pe itinerarul Cernavoda-Sulina. Acestei nave, purtătoarea primei ambulanţe poştale fluviale româneşti, i se adaugă la 1893 nava „Ştefan cel Mare", cel mai mre vas de pasageri de pe Dunăre (fost „Orientul" — cumpărat de la D.D.S.G.), care inaugurează în acelaşi an linia Galaţi-Brăila şi retur şi linia Cernavoda-Sulina — pentru excursii (pînă în 1902 cînd a fost transformat în iaht regal), avînd la bord prima ambulanţă poştală românească care a funcţionat pe o navă de pasageri şi care a utilizat ştemplul figurativ (fig. 14).

Pe măsura sporirii parcului de nave româneşti ale N.F.R,. sporesc şi piesele filatelice pe care le întîlnim după 1895 şi mai

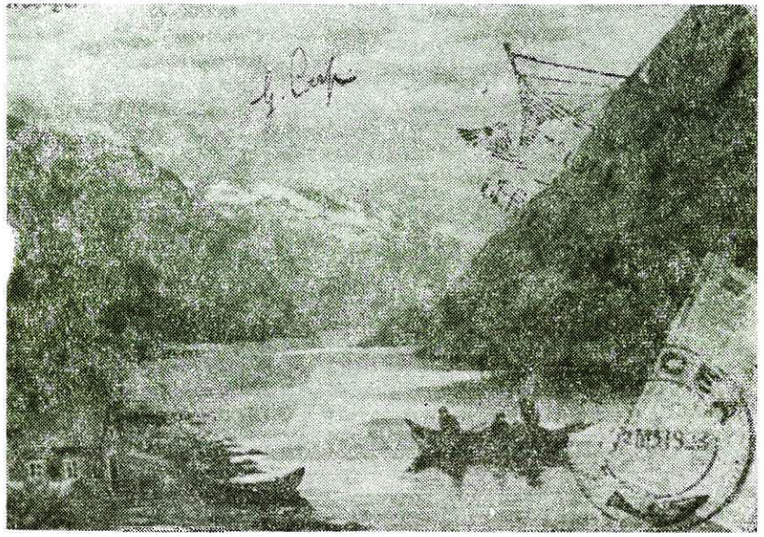

Fig. 12. T.C.V. din 12 mai 1903 — obliterarea cu ştemplul figurativ tip vapor al ambulanţei poştale fluviale Cernavodă — Galaţi.

cu seamă între 1900—1916. Primul război mondial a dus la întreruperea navigaţiei pe Dunăre. Cînd s-a restabilit pacea, Poşta Română a reorganizat şi ambulanţele fluviale, dar începe să utilizeze ştempluri mai simple.

Ştemplul figurativ tip vapor, cu tricolorul desfăşurat în adierea vîntului, simbol al independenţei depline a Poştelor Române, intrase în istorie.

Fig. 13. Un splendid T.C.V. realizat la Alexandria (Egipt) preluat la 17 aprilie 1906 de la „Gara Sulina" de ambulanţa poştală fluvială românească odată cu întreaga corespondenţă pe itinerarul Sulina — Tulcea.

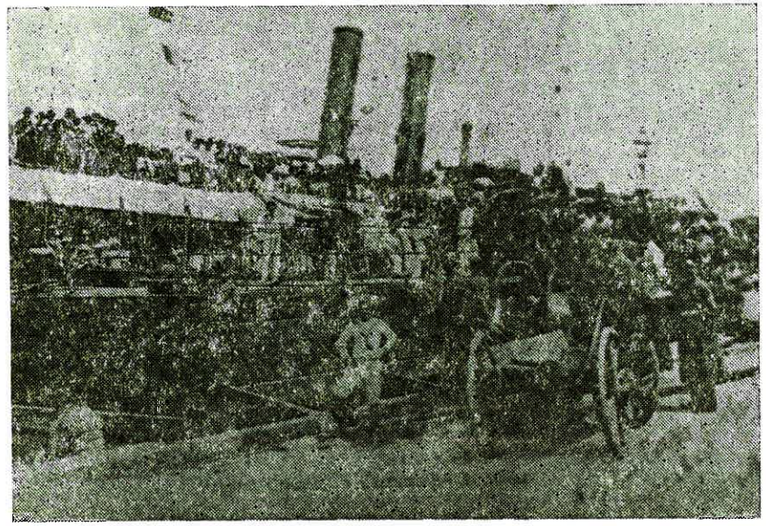

Fig. 14. Vaporul de pasageri „Ştefan cel Mare", cel mai mare şi cel mai rapid vas de pe Dunăre de la începutul acestui secol, purtător al primei ambulanţe poştale fluviale româneşti

ternaționale. Lectoratele de filatelie, simpozioanele, ședințele cercurilor de studiu sau tematice se adresează cu precădere filateliștilor de la 14 ani în sus, deci și celor incluși în această grupă de vîrstă.

D. FILATELIȘTII ÎN VÎRSTĂ DE LA 15 LA 18 ANI. La nivelul acestei grupe de vîrstă deosebim două categorii: tineri care își continuă activitatea filatelică începută în cadrul unei grupe de vîrstă mai mică și tineri care devin filateliști la această vîrstă. Primii sînt avantajați, întrucît posedă un bagaj de cunoștințe filatelice și un material filatelic pe care n-au decît să le dezvolte, să le amplifice. În cazul acestora se pune problema găsirii unui stil de muncă în măsură să le mențină treaz și să le sporească interesul pentru filatelie. Din fericire, arsenalul activiștilor pe tărîm filatelic este tot atît de inepuizabil ca fantezia lor. De aceea, un activist în domeniul filateliei trebuie să aibă, pe lîngă o cultură filatelică solidă, un univers cultural vast în privința tinerilor care devin filateliști la această vîrstă problemele care se pun sînt: justa lor îndrumare, pentru a căpăta cunoștințe filatelice exacte și temeinice, stimularea dragostei și respectului pentru marca poștală și pentru mișcarea filatelică românească, dezvoltarea autoexigenței și probității în raporturile cu alți filateliști etc. Uneori, în perioada tezelor și a examenelor, chiar activiștii pe tărîm filatelic sînt cei care se cuvine să tempereze elanul filatelic al celor care-și uită îndatoririle de elevi sau de studenți, datorită unei prea mari pasiuni în domeniul colecționării mărcilor poștale.

E. FILATELIȘTII ÎN VÎRSTĂ DE LA 19 LA 25 ANI. Cele afirmate despre grupa precedentă sînt valabile și aici, cu cîteva remarci în plus. Cînd F.I.P. a ridicat pînă la 25 de ani limita vîrstei ultimei clase de tineret, a avut în vedere o realitate dură; cei mai mulți tineri, de la primele confruntări în expoziții cu filateliștii adulți din clasa de maturi se descurajau, datorită faptului că de-abia dacă reușeau să obțină numai medalie de argint sau bronz. Este unul dintre motivele pentru care noul regulament F.I.P. pentru expozițiile de tineret nici nu mai include medalia de aur în rîndul distincțiilor accesibile participanților. În acești tineri, dacă sînt avansați, activiștii pe tărîm filatelic trebuie să vadă colegi mai tineri, în gîndirea cărora să dezvolte dimensiunile reale ale acestei relații, eventual nu numai sfătuindu-i sau îndrumîndu-i ci și cerîndu-le sfatul. În general, în competițiile internaționale, aceștia sînt tinerii care reprezintă filatelia românească. De aceea, exigența trebuie să îmbrace exclusiv forme stimulative. Palmaresul românesc la Juphilux '78 a fost: 5 medalii de bronz și 2 medalii de bronz argintat. Dacă pentru cei mai tineri filateliști se cuvine să dezvoltăm o serie din prerogativele unei dădace, pentru filateliștii mai avansați, o supraveghere de la distanță, adecvată, pentru a fi într-adevăr eficientă, trebuie realizată cu un spor de atenție.

În ultimă instanță, formarea, educarea tinerilor filateliști este o problemă care solicită subtilitate pedagogică adăugată prestigiului asigurat de competența celor care îndrumă schimbul de mîine al filateliei românești.

EPIGRAME

GABRIEL TEODORESCU

Unui filatelist care face schimb fără să cunoască valoarea timbrelor.

S-ar putea să faci o gafă,
Precum am făcut și eu,
Cînd dai calul pe-o girafă,
Și girafa pe un... leu.

Unui filatelist care colecționează numai timbre cu animale.

El are timbre colosale,
Frumos clasate în clasor,
Dar, printr-atîtea animale,
Îl văd și pe stăpînul lor.

Proverb

Ne spune-o cugetare-adîncă:
„Nu tot ce zboară se mănîncă!"
O serie de timbre rară,
Nu se mănîncă, însă zboară.

Constatare

Eu am unele indicii,
Și pe față le pot spune:
Timbrele sînt ca amicii,
Unul fals și zece bune.

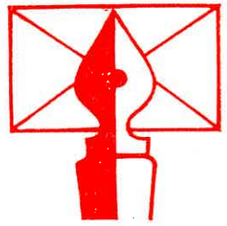

FILATELIE ȘI NUMISMATICĂ

MIHAIL IONIȚĂ-ALESU
București

GHEORGHE V. TUDOR
Craiova

Scriem aceste rînduri în calitate de membri ai celor două organizații care își sărbătoresc, în acest an — 1978, jubileul de 20 ani — Asociația Filateliștilor din Republica Socialistă România **și, respectiv, de 75 ani** — Societatea Numismatică Română.

Tot în acest an — 1978 se împlinesc și 120 de ani de la punerea în circulație a primelor mărci poștale românești.

Ca omagiu adus acestor evenimente, din dubla pasiune, atît pentru filatelie cît și pentru numismatică, vom trece în revistă, numismatic, cele mai importante și mai semnificative manifestări filatelice expoziționale în cei 20 de ani de existență a A.F.R.

Prezentarea pieselor numismatice (medalii, plachete, insigne) din domeniul filateliei este făcută cronologic și nicidecum după alte criterii (importanță, domeniu filatelic, grupă de vîrstă, caracter național sau internațional ș.a.).

Pentru a nu rămîne datori, în prea mare măsură, față de istoria filateliei, față de cele două organizații — A.F.R., S.N.R., **și de membrii lor, am prezentat și cîteva piese din anii 1924 și 1932, urmînd ca toate celelalte să vadă lumina tiparului cu prima ocazie de acordare a unui spațiu editorial.**

INSIGNA A.F.R.

În anul 1958, cînd se sărbătorea Centenarul mărcii poștale românești, a fost creată Asociația Filateliștilor din Republica Populară Română, care și-a stabilit însemnul distinctiv (emblema, insigna) avînd la bază tradiția poștei române prin folosirea motivelor de pe primele mărci poștale puse în circulație în Moldova în anul 1858.

Insigna emisă atunci este confecționată din metal galben, are diametrul de 12 mm, între două cercuri aurii, pe fond albastru închis se află siglele asociației, în partea de sus, „A F R"; în cîmp, de culoare albastru deschis, este capul de zimbru cu o stea în cinci raze între coarne, iar în partea de jos, trecînd peste cele două culori de fond, goarna poștală.

Începînd cu anul 1965 Asociația și-a schimbat denumirea, odată cu cea a țării noastre, intitulîndu-se „Asociația Filateliștilor din Republica Socialistă România", însă emblema a fost menținută pînă în 1976.

CENTENARUL MĂRCII POȘTALE ROMÂNEȘTI 1858—1958

În ziua de 16 noiembrie 1958 s-a deschis în Palatul Poștelor din București cea mai mare expoziție filatelică organizată cîndva în țara noastră. Cu această ocazie au fost confecționate cinci tipuri de piese numismatice : o insignă, o medalie, o plachetă și două medalii pentru premii. Insigna este formată dintr-o baretă cu tricolor și o placă dreptunghiulară, ambele prevăzute cu toartă și legate între ele cu un inel. Placa are dimensiunile de 16,15 × 18,75 mm, fiind emailată în culoarea verde închis ; în cîmp este reprodusă marca de 27 parale din 1958, iar în exergă o eșarfă roșie cu milesimele „1858 — 1958". Medalia este imprimată pe o singură față, are diametrul de 50 mm și în cîmp reproducerea mărcii de 27 parale înscrisă într-un pătrat înconjurat de un ornament circular. Legenda este circulară și are următorul text : „CENTENARUL MĂRCII POȘTALE ROMÂNEȘTI". În partea de jos sînt înscrise, circular, milesimele „1858 — 1958". Placheta, ca și medalia, este confecționată din tombac, cu dimensiunile de 50,60×68,65 mm,

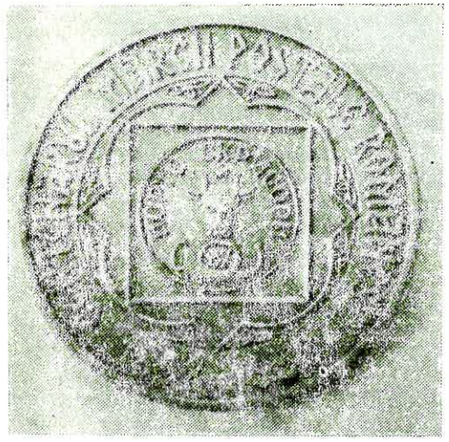

are în mijloc un medalion care reproduce întocmai medalia, iar în partea inferioară inscripția, pe două rînduri, „EXPOZIȚIA FILATELICĂ/INTERNAȚIONALĂ". Medalia pentru Marele Premiu al expoziției (premiul I) — Medalia de Aur, Premiul II — Medalia de argint și Premiul III — Medalia de bronz au diametrul de 49,75 mm, iar pentru Marele Premiu (premiul I) — Medalia de Vermeil are diametrul de 30,50 mm. Aversul acestor medalii reproduce exact pe cel al medaliei imprimată pe o singură față, iar reversul are în cîmp, pe patru rînduri, inscripția „EXPOZIȚIA/ FILATELICĂ/PREMIUL/I, II, III", inscripție încadrată de un ornament circular.

NAȚIONALA 66

Asociația Filateliștilor din R.S.R. a organizat la București o expoziție națională, care a marcat „Ziua mărcii poștale românești" prin deschiderea ei în ziua de 15 noiembrie. Pentru premiile acordate au fost bătute la Monetăria Statului două piese numismatice : o plachetă și o medalie. Piesele sînt confecționate din tombac și prin acoperire cu diverse pelicule metalice s-a diferențiat clasa de premiere (aur, vermeil, argint, bronz argintat, bronz). Placheta are dimensiunile de 54,70×70 mm

și este imprimată pe o singură față și reprezintă, în prim plan, stilizat, un factor poștal călare, iar în planul al doilea clădirea unui oficiu poștal. Dedesubt, în exergă, o marcă dantelată pentru gravarea numelui premiatului. Pe latura din stînga piesei, care se continuă pe latura superioară, legenda : „EXPOZIȚIA FILATELICĂ/„NAȚIONALA 66". Medalia are pe avers un factor poștal călare care transportă, de la o localitate la alta, sacul cu corespondență. În exergă este legenda „EXPOZIȚIA FILATELICĂ/NAȚIONALA 66", iar deasupra, pe fundal, se profilează clădirea unui oficiu poștal. Pe revers este reprezentat un cap de bour cu o stea în cinci raze între coarne (stema Moldovei), o goarnă poștală și un ornament care încadrează o placă pentru numele premiatului. Schița medaliei este realizată de D. Galin modelator fiind sculptorul Haralambie Ionescu. Diametrul medaliei este de 60 mm.

NAȚIONALA 68 — TINERET

La Timișoara, în perioada 10—20 noiembrie 1968 a fost deschisă Expoziția filatelică de tineret „Națională 1968". Manifestarea a avut loc la Casa Armatei a municipiului. Medalia bătută are un diametru de 40,35 mm, este confecționată din bronz, imprimată pe o singură față, emailată, cu legenda circulară pe fond de culoare albastru deschis : „EXPOZIȚIA. FILATELICĂ. DE. TINERET. NAȚIONALA 68. TIMIȘOARA. 10.20.XI. Cîmpul, de culoare vișinie, reprezintă două capete de tineri, stilizate, de culoare crem, iar în exergă insigna A.F.R., puțin modificată în ceea ce privește coloritul. Astfel, la margine, circular, are culoarea albastru închis ; la mijloc se află inscripția „A F R" și goarna poștală, ambele pe fond galben, iar în centru capul de bour pe fond roșu.

BALKANFILA III

La 27 iunie 1971, la Ateneul Român a fost inaugurată cea de-a treia expoziție filatelică interbalcanică sub semnul chemării „Pace și prietenie în Balcani". Medalia are diametrul de 59,50 mm și este confecționată din tombac (aurit, vermeil, bronz-argint, argintat și bronz). Aversul ei are în cîmp harta zonei Balcanilor și silueta stilizată a porumbelului păcii în zbor deasupra țărilor care fac parte din acest sud-est al Europei. Deasupra hărții este înscris locul unde s-a ținut expoziția — „BUCUREȘTI". În legendă, circular, este trecută denumirea generică a expoziției, în partea superioară, — „BALKANFILA III" și chemarea ei — „PACE ȘI PRIETENIE ÎN BALCANI", în partea inferioară. Reversul medaliei este inspirat după vechi izvoare românești, reprezentînd un cap de bour cu stea între coarne, care a figurat pe prima marcă poștală românească (în partea de sus), goarna poștală (în partea de jos) și un ornament, care, toate acestea, încadrează o placă dreptunghiulară ce se află în centru și pe care s-a gravat numele celui premiat.

SOCFILEX III

Cu prilejul împlinirii a 15 ani de la înființarea A.F.R., între 20 și 29 iulie 1973 a fost deschisă la București a treia ediție a expoziției filatelice a țărilor socialiste din Europa. Au fost bătute o plachetă și o medalie din tombac, ultima fiind realizată în variantele aurit, vermeil, bronz-argint, argintat și platinat. Placheta este imprimată pe o singură față și are dimensiunile de 61 × 80 mm. În centru se află impunătoarea clădire a Ateneului Român (gazda expoziției), jos o eșarfă pentru gravarea numelui aceluia care a primit-o

și inscripția „BUCUREȘTI 1973". Placheta are pe cele trei laturi legenda : „EXPOZIȚIA FILATELICĂ/A ȚĂRILOR SOCIALISTE DIN EUROPA/SOCFILEX III". Medalia cu diametrul de 50 mm are pe avers fațada Ateneului Român și jos inscripția „SOCFILEX III", iar pe revers un aranjament floral decorativ și textul „BUCUREȘTI 1973".

PRIMA EXPOZIȚIE REPUBLICANĂ DE FILATELIE TEMATICĂ

Manifestarea a reprezentat un omagiu adus culturii românești cu prilejul tricentenarului nașterii marelui om de stat și cărturar român Dimitrie Cantemir. Medalia este din tombac și are varietățile argint, argintat și bronz patinat, cu diametrul de 60 mm. Pe avers, în cîmp, este bustul lui Dimitrie Cantemir, legenda „DIMITRIE CANTEMIR" în jumătatea superioară a cercului marginal și milesimele „1673—1973" — în jumătatea inferioară a cercului. Reversul are inscripția circulară „PRIMA EXPOZIȚIE REPUBLICANĂ DE FILATELIE TEMATICĂ", iar în cîmp două ramuri de laur dispuse pe marginea interioară a cercului legendei și datele legate de localitatea unde s-a ținut, perioada de expunere și organizatorul, toate acestea dispuse pe patru rînduri: „BRAȘOV/26.X—15.XI/1973/A.F.R.". Între ultimele două date se află un dreptunghi pentru numele premiatului. Placheta, imprimată pe o singură față, are dimensiunile de 60,75 × 81,25 mm și este realizată din tombac. În cîmpul plachetei este reluat exact bustul și celelalte reprezentări de pe aversul medaliei, formînd un medalion aplicat pe piesă. Cîmpul este brocat și are două ramuri de laur dispuse sub medalion. În exergă se află dreptunghiul pentru numele celui ce a primit placheta. Pe rama piesei, pe cele patru laturi, se află legenda: „PRIMA EXPOZIȚIE/REPUBLICANĂ DE/FILATELIE TEMATICĂ/BRAȘOV 26X—15.XI.1973".

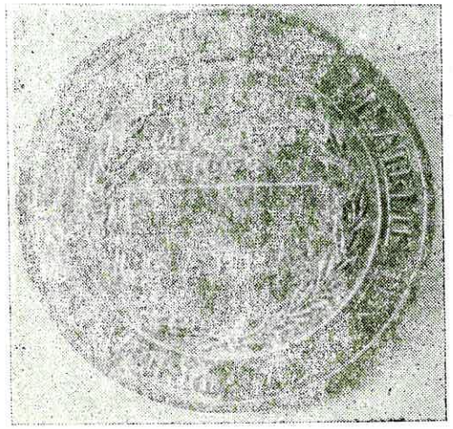

EUROMAX '74

Bucureștiul a găzduit în perioada 6—13 octombrie 1974 o importantă manifestare maximafilă organizată de A.F.R. în sălile expoziționale ale Ateneului Român unde au fost reunite 179 de colecții din 21 de țări europene și 19 studii, lucrări și cataloage maximafile. Aceasta pe lîngă prilejul de a etala peste 15.000 de ilustrate maxime, pe circa 800 panouri, a constituit o adevărată paradă a maximafiliei.

Medalia expoziției are diametrul de 50,40 mm, bordată de un cerc lat de 1 mm. Aversul este ocupat de fațada Ateneului Român, iar denumirea manifestării — „EUROMAX" — se află în dreptul coloanelor edificiului. În exergă este un dreptunghi, cu părțile laterale rotunjite, pe care se trece numele premiatului, iar pe două rînduri textul: „BUCUREȘTI/1974". Reversul înfățișează harta Europei, iar deasupra ei, pe trei rînduri, numele complet al expoziției: „EXPOZIȚIA/EUROPEANĂ/DE MAXIMAFILIE". Medalia a fost confecționată în varietățile: aur, vermeil, argint, bronz argintat și bronz. Placheta este, cu o singură față, cu dimensiunile de 69,6 × 50 mm, are în cîmp un disc elipsoidal pe care este reprezentată harta Europei și în mijloc denumirea generică a

expoziției — „EUROMAX" —, iar pe marginea discului denumirea completă a manifestării — „EXPOZIȚIA EUROPEANĂ DE MAXIMAFILIE", locul — „BUCUREȘTI" și anul — „1974". În colțul din stînga ramei ce încadrează placheta sînt inițialele organizatorului — „A.F.R.", iar în colțul opus de sus emblema lui — un scut avînd un cap de bour. Pe latura inferioară a piesei, între ramă și discul elipsoidal, s-a trecut, prin gravare, numele celui care a primit-o, pe un dreptunghi cu părțile laterale rotunjite.

Asociația „Les Maximaphiles Belges" a bătut o medalie (aur, argint și bronz patinat), de 44,50 mm, pe care a pus-o la dispoziția comitetului de organizare. Medalia are pe avers, în cîmp, un porumbel în zbor, care ține în cioc o ilustrată maximafilă foarte sugestiv realizată, simbolizînd cele trei elemente pe care trebuie să le întrunească o asemenea piesă filatelică. Legenda circulară este redactată în două limbi și cuprinde denumirea asociației: „MAXIMAPHILES BELGES asbl" (în jumătatea superioară), „BELGISCHE MAXIMAFIELEN vzwd" (în jumătatea inferioară). Reversul este simplu, avînd numai textul, dispus pe trei rînduri, — „EUROMAX/BUCARESTI/1974".

NAȚIONALA '74

În anul celei de-a XXX-a aniversări a eliberării României de sub dominația fascistă, filatelia românească a fost prezentă între 15 și 24 XI 1974 în sălile Muzeului de Istorie a R.S.R. printr-o grandioasă expoziție, la a II-a ediție, „NAȚIONALA '74". Placheta este confecționată din tombac și are dimensiunile de 60 × 81 mm, imprimată pe o singură față. În cîmp este înfățișată fațada Muzeului de Istorie a R.S.R., jos pe o eșarfă numele posesorului, pe marginea din stînga inscripția „EXPOZIȚIA FILATELICA", sus „NAȚIONALA '74", iar pe marginea din dreapta „BUCUREȘTI 15—24.11.74". Medalia are diametrul de 59,50 mm și a fost confecționată din tombac (aurit, argintat și bronz patinat). Aversul medaliei are în cîmp cele două steaguri — P.C.R. și R.S.R., iar ca legendă, circular, următoarea inscripție: „30 DE ANI DE LA ELIBERAREA ROMÂNIEI DE SUB DOMINAȚIA FASCISTĂ, 1944 1974."

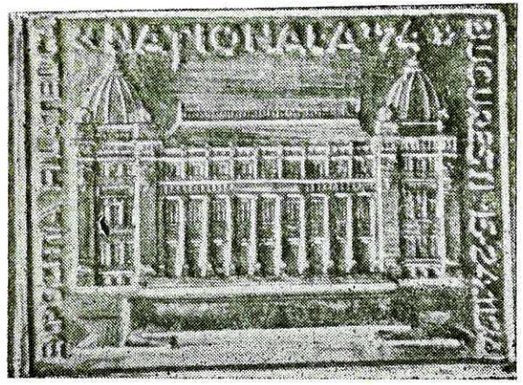

Reversul medaliei are ca legendă, circular, următorul text: „EXPOZIȚIA FILATELICĂ „NAȚIONALA '74" BUCUREȘTI. Între fațada muzeului și BUCUREȘTI se află eșarfa pentru gravarea numelui expozantului premiat.

375 ANI DE LA PRIMA UNIRE POLITICĂ A ȚĂRILOR ROMÂNE SUB MIHAI VITEAZUL

Pentru expoziția omagială A.F.R. Filiala București a bătut o medalie din tombac, cu diametrul de 50 mm. Aversul medaliei are în centru, pînă la marginea inferioară a piesei, bustul celui care a înscris o pagină glorioasă în istoria poporului nostru — Mihai Viteazul „Domn al țării Românești, al Transilvaniei și a toată țara Moldovei". De o parte și alta se află milesimele „1600" și „1975", iar pe mijloc bustul domnitorului. Legenda are următorul cuprins: „375 ANI DE LA PRIMA UNIRE A ȚĂRILOR ROMÂNE". Tot pe avers este

înscris și numele celui care a modelat medalia — sculptorul „H. IONESCU". Această ultimă inscripție se găsește între ultimele litere ale legendei și mantia lui Mihai Viteazul. Reversul medaliei are în cîmp emblema, sub formă de scut, a poștei din țara noastră: „POȘTA ROMÂNĂ" (sus), iar pe centru goarna poștei. Scutul este flancat de două ramuri de laur. Legenda, în partea superioară, este „ASOCIAȚIA FILATELIȘTILOR DIN R.S.R.", iar în partea inferioară se completează cu textul: „FILIALA BUCUREȘTI".

1750 ANI PELENDAVA 500 CRAIOVA

Cu ocazia împlinirii a 1750 ani de la prima menţiune documentară a străvechii aşezări geto-dacice de la Pelendava (aflată în raza actualului municipiu Craiova) şi a 500 ani de la prima atestare documentară a Craiovei, Filiala A.F.R. Dolj a organizat în perioada 21—28 septembrie 1975 o frumoasă expoziţie filatelică, cu prilejul căreia s-a bătut o medalie din tombac (aurit, argintat şi bronz). Medalia are un diametru de 60 mm şi a fost concepută de ing. Gh. V. Tudor. Aversul medaliei are în cîmp, în centru pe orizontală, un fragment din străvechea hartă rutieră, aşa-numita „Tabula Peuttingeriana", pe care este consemnată amplasarea Pelendavei. Deasupra, de-o parte şi alta a stemei municipiului Craiova, se află două stindarde: în stînga cel dac, iar în dreapta cel roman. Dedesubt sînt reprezentate schematic diferite obiective industriale craiovene — Combinatul chimic şi Electroputere, iar în exergă, pe o eşarfă anul „1975". În legendă, deasupra, denumirea evenimentului aniversat — „1750 PELENDAVA — CRAIOVA 500", iar dedesubt cîte o ramură de laur şi denumirea ţării noastre „ROMÂNIA". Legenda şi cîmpul sînt despărţite de un cerc. Reversul are ca legendă denumirea manifestării filatelice organizată cu această ocazie: „EXPOZIŢIA FILATELICĂ" (deasupra) şi (jos) „CRAIOVA". În cîmp adîncit sînt două busturi ale conducătorilor popoarelor care au stat la baza genezei neamului românesc: împăratul Traian (în stînga) şi regele Decebal (în dreapta). Între cele două busturi, care se află de-o parte şi alta, stă măreaţă peste veacuri „istoria sculptată a cuceririi Daciei de către romani" — Columna lui Traian. Pe toga lui Traian, imediat sub gît, stă înscris numele sculptorului — „N. CULLURI".

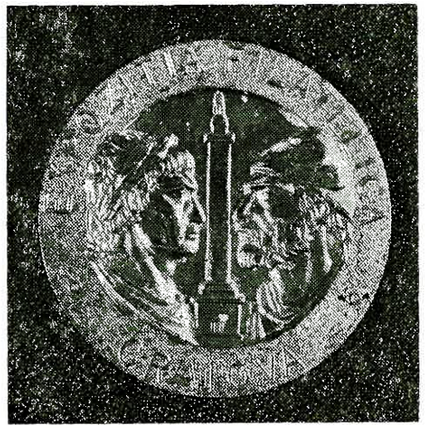

AEROMFILA '76

La 24 iunie 1926 Direcţia Aviaţiei Civile deschide oficial prima linie aeriană naţională. Aniversarea evenimentului aviatic a fost consemnată prin baterea unei medalii (aur, vermeil, argint, bronz argintat, bronz) cu diametrul de 50,75 mm. Aversul are reprezentat în cîmp Aeroportul Internaţional Otopeni survolat de un avion Boeing 707, iar dedesubt o plăcuţă dreptunghiulară cu lateralele rotunjite pe care se trece numele celui premiat. Legenda este circulară şi are textul: „EXPOZIŢIA FILATELICĂ INTERNAŢIONALĂ — AEROMFILA 76 — BUCUREŞTI". Reversul are în prim plan vechiul hangar al aeroportului Băneasa survolat de un avion „De Havilland DH 9", în planul al doilea liziera pădurii, iar jos lîngă legendă „24.VI". Legenda, dispusă circular, are următorul conţinut: „INAUGURAREA PRIMEI LINII AERIENE NAŢIONALE ROMÂNE — 1926 — 1976".

CENTENARUL CONSTANTIN BRÂNCUŞI — BUCUREŞTI

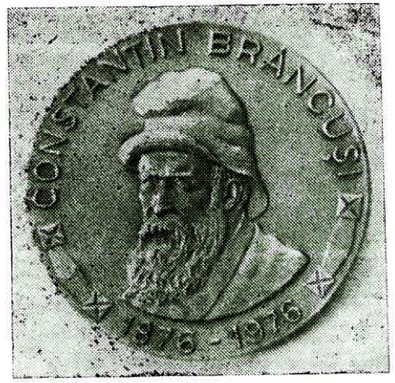

Expoziţia filatelică, ca omagiu adus minunatului interpret al străvechilor tradiţii culturale ale poporului nostru care a deschis căi noi sculpturii moderne, a fost deschisă în Capitală în perioada 12-19 IX 1976. Medalia bătută din tombac (vermeil, argint, bronz argintat, bronz) are diametrul de 60,50 mm şi în cîmp, pe avers, figura marelui omagiat după un reuşit portret realizat de Rodica Coteanu. Circular, sus, numele „CONSTANTIN BRÂNCUŞI", iar jos milesimele „1876—1976", flancate de motive sculpturale preluate din opera lui. Reversul are legenda circulară „EXPOZIŢIA FILATELICĂ OMAGIALĂ X BUCUREŞTI 1976 X", în cîmp „Poarta sărutului", iar în exergă un dreptunghi, cu lateralele rotunjite, pentru numele celui premiat.

POMPIERFILA II

În clădirea Foişorului de Foc, transformat în Muzeul pompierilor, Filiala A.F.R. Bucureşti a organizat o expoziţie filatelică, ediţia a II-a, dedicată „Zilei pompierilor", deschisă la data de 19.IX.1976. Medalia bătută este imprimată pe o singură faţă şi are diametrul de 60,90 mm. În cîmp se înalţă clădirea Foişorului de Foc flancată în stînga de o ramură de stejar, iar în dreapta de una de laur. Între două cercuri este legenda circulară: „POMPIERFILA II — BUCUREŞTI 1976. FOIŞORUL DE FOC".

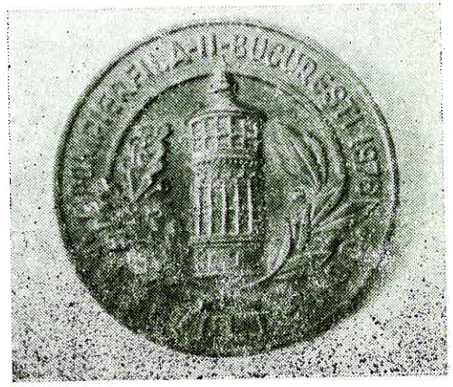

A XX-A ANIVERSARE A CERCULUI FILATELIC C. C. A.

La 19 octombrie 1976, în întîmpinarea tradiţionalei sărbători „Ziua Armatei", Casa Centrală a Armatei a confecţionat, prin Monetăria Statului, o insignă jubiliară cu ocazia împlinirii a 20 de ani de existenţă a Cercului filatelic C.C.A. Insigna este din metal galben, emailată, şi are diametrul de 17,40 mm. În cîmpul de culoare albastru închis se află capul de bour cu o stea în cinci raze între coarne, goarna poştală şi siglele „A F R"; circular, pe acelaşi fond de culoare, în jumătatea superioară, inscripţia „1956 C.C.A. 1976", iar în jumătatea inferioară două ramuri de laur, avînd în mijloc drapelul ţării noastre.

OMAGIU ANULUI 1907

Filiala A.F.R. Botoşani a organizat în perioada 13—20 martie 1977 la Botoşani şi Flămînzi o expoziţie filatelică cu prilejul aniversării a 70 de ani de la „Răscoala ţăranilor din 1907". Medalia este din tombac patinat şi are diametrul de 60 mm. Aversul are în cîmp stema judeţului Botoşani, sub ea, pe o eşarfă inscripţia „JUDEŢUL BOTOŞANI", iar circular legenda: „ASOCIAŢIA FILATELIŞTILOR DIN R.S.R. FILIALA BOTOŞANI". În cîmpul reversului este cunoscutul tablou „1907" de Octav Băncilă şi milesimele „1907—1977", iar pe un cerc marginal legenda: „MEMORIA ANULUI 1907 —O— EXPOZIŢIA FILATELICĂ —O—".

A VII-A NAŢIONALĂ CRAVATELE ROŞII

În mai 1977 a fost organizată la Alba Iulia cea de-a VII-a ediţie a expoziţiei republicane „Cravatele Roşii cu Tricolor". Cu acest prilej s-a confecţionat o medalie din faianţă, emailată alb, cu diametrul de 68 mm. Piesa are legenda circulară pe două rînduri: „EXPOZIŢIA NAŢIONALĂ DE FILATELIE / CRAVATELE ROŞII CU TRICOLOR". În cîmp se află monumentul cu obelisc din Alba Iulia, care este flancat de inscripţia pe două rînduri ALBA / MAI (în stînga) şi IULIA / 1977 (în dreapta).

NAŢIONALA '77

Expoziţia filatelică deschisă în perioada 19—26 iunie 1977 la Ateneul Român a fost consacrată Centenarului Independenţei de

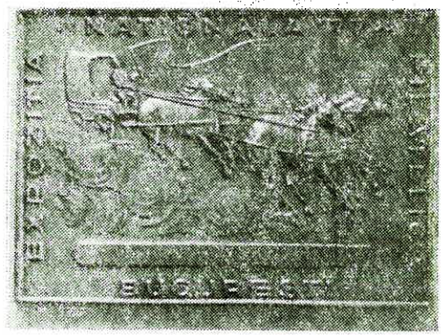

Stat a României, fiind organizată de A.F.R. Au fost bătute medalii şi plachete din tombac patinat sau bronz acoperit cu diverse metale. Placheta, cu dimensiunile de 56,70 × 80,65 mm, are în cîmp un poştalion „în plină cursă", dedesubt un dreptunghi pentru numele celui care a primit-o, iar pe cele patru laturi legenda: „EXPOZIŢIA / „NAŢIONALA '77" / FILATELICĂ / BUCUREŞTI". Au mai fost bătute şi trei plachete cu aceleaşi reprezentări însă cu dimensiunile de 170 × 240 mm, montate pe un suport de lemn. Medalia are diametrul de 60,35 mm, este din bronz (aur, argint, vermeil, bronz argintat şi bronz) şi are în cîmp bustul „Gornistului", dedesubt placa pentru numele medaliatului, iar circular legenda: „CENTENARUL INDEPENDENŢEI DE STAT A ROMÂNIEI

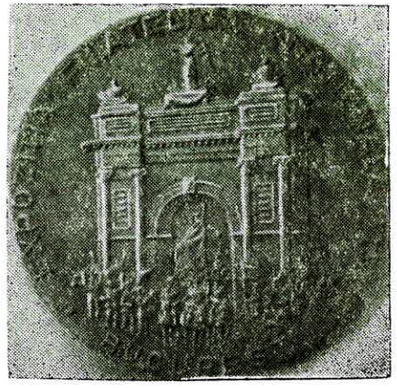

1877 — 1977". Pe revers, în cîmp, este reprezentată intrarea triumfală a trupelor armatei române în Bucureşti prin Arcul de Triumf, iar circular se află legenda circulară: „EXPOZIŢIA FILATELICĂ „NAŢIONALA '77. BUCUREŞTI". Au mai fost confecţionate cîte trei medalii cu reprezentările de pe avers, respectiv de pe revers, din bronz patinat, cu diamertul de 240 mm şi montate pe un suport din lemn.

STUDENTFILA '77

Între 17 şi 23 XII 1977 a fost dsechisă în holul Teatrului de Stat din Tg. Mureş cea de-a II-a ediţie a expoziţiei de filatelie studenţească, organizată de A.F.R. Filiala Mureş împreună cu Uniunea Asociaţiilor Studenţilor din România în cinstea celei de a XXX-a aniversări a Republicii şi a Centenarului Independenţei de Stat a României. Medalia bătută are un diametru de 60,30 mm şi este confecţionată din tombac (vermeil, argint, bronz argintat, bronz). Aversul are în centru bustul „Gornistului", dedesubt placa pentru numele premiatului, iar circular legenda: CENTENARUL INDEPENDENŢEI DE STAT A ROMÂNIEI 1877 — 1977". (vezi aversul de la medalia „Naţionala '77). În centrul reversului este reprezentată faţada Teatrului de Stat din Tg. Mureş, dedesubt dreptunghiul pentru numele medaliatului, iar în exergă, pe două rînduri, locul şi data deschiderii expoziţiei: „TG. MUREŞ / 17 DECEMBRIE 1977". Legenda este circulară şi conţine cuvintele: „EXPOZIŢIA REPUBLICANĂ DE FILATELIE — STUDENTFILIA '77 —".

TRANSFILEX '78 — IAŞI

În luna februarie 1978, A.F.R. Filiala Iaşi a organizat o expoziţie filatelică cu prilejul aniversării a 45 de ani de la luptele ceferiştilor de la Griviţa din februarie 1933. Medalia bătută este confecţionată din tombac şi are diametrul de 60 mm. Aversul este bordat de un cerc înalt, iar în cîmp există stema municipiului Iaşi, dedesubt, pe o eşarfă denumirea sa „IAŞI", iar în exergă placa pentru numele medaliatu-

lui. Reversul are cîmpul încadrat de un cerc dublu şi reprezintă diverse mijloace de transport în mişcare: un tren de pasageri pe o linie electrificată, apărînd dintr-un tunel; un autocamion „TIR" cu inscripţia „ROMÂNIA" pe o şosea; un elicopter survolînd viaductul pe care se află trenul; o mică navă (ambarcaţie) cu motor. Legenda este circulară şi se află între două cercuri înalte, unul marginal, iar al doilea de la cîmpul medaliei: „EXPOZIŢIA FILATELICĂ TRANSFILEX '78 IAŞI".

BUCUREŞTI 1924

Expoziţia filatelică Bucureşti 1924 a fost organizată de Cercul-Intim Filatelic din Capitală. Cu acest prilej a fost bătută o medalie în trei variante (aur, argint şi bronz) după categoria premiilor acordate participanţilor la manifestare. Medalia are un diametru de 50,30 mm şi, pe ambele

fețe, un cerc marginal lat de 1,5 mm. Aversul medaliei are în partea central-superioară reproducerea primei mărci poștale românești de 27 parale, iar în cea inferioară, pe o placă bombată, inscripția pe trei rînduri: „EXPOZIȚIA FILATELICĂ / BUCUREȘTI / 1924". Restul medaliei este ocupat de frumoase motive ornamentale florale. Reversul are în centru, într-un dreptunghi ornamental, denumirea organizatorului, pe două rînduri: „CERCUL — INTIM / FILATELIC". Dreptunghiul este flancat de o ramură de măslin și una de laur, legate cu o panglică, lîngă care stă un clasor cu mărci, în poziție deschisă.

EFIRO 1932

Revista „Tribuna Filatelică" din București a organizat în Capitală, în perioada 20—30 noiembrie 1932, la Palatul Fundației Academiei Române, Expoziția Filatelică Română — EFIRO 1932, în scopul propagandei și popularizării filateliei, a mărcii poștale. Ea a fost organizată cu ocazia a trei sferturi de veac de la: „Anul acesta împlinim 75 de ani de cînd, toate diligențele trăsurile, uneltele și tot ce forma antrepriza poștelor arendate pînă la 1857, au trecut definitiv în administrația statului. Prin reziliierile vechilor contracte ale antreprenorilor de diligențe, țara Moldovenească hotărăște pentru totdeauna monopolul asupra transporturilor poștale pe care-l exploatează de atunci în folosul său" (George Matheescu-președinte EFIRO). Insigna expoziției este confecționată din alamă emailată color, de formă elipsoidală, cu diametrul mic de 16,40 mm și cel mare de 22,50 mm. Între două elipse marginale, pe fond albastru închis, este legenda: „EXPOZIȚIA FILATELICĂ ROMÂNĂ BUCUREȘTI ● 1932 ●". În cîmp, pe fond alb, se găsește stema României flancată de tricolor-panglică în plan pe orizontală, iar sub stemă denumirea generică a manifestării — „E F I R O". Placheta este metalică (aur, argint, bronz), imprimată pe ambele fețe și este de formă trapezoidală, avînd dimensiunile de 98,50—100,25×81 mm. Ea a fost acordată pentru merite filatelice în genere, pentru colaborare și participare la organizarea expoziției.

O marcă poștală rară valorează cît zece mărci auto obișnuite.

*

Birocratul colecționează numai mărci ștampilate.

*

Calul se caută la dinți, iar marca la zimți.

*

Se ilustrează prin colecționarea de ilustrate.

*

Peste ani, seriile de mărci cu cosmonauți vor cunoaște valori astronomice.

*

Unii cred că și filatelia se poate învăța prin corespondență.

*

Albumul filatelic este o colecție și nu o adunătură de mărci.

*

Întreprinderile ar trebui să-și francheze corespondennța cu propria lor marcă de fabrică.

ZIMȚI

V. D. POPA

*

Mărcile poștale seamănă cu școlarii. Le cunoști valoarea din catalog.

Mai bine fă-te cartofil decît cartofor.

*

Mărcile sînt de genul feminin. De aceea au lipici.

*

Plastograful ajuns filatelist adună numai falsuri.

*

O marcă rară nu este una subțiată.

*

Singurele rebuturi de valoare sînt cele de la fabricile de timbre, adică erorile și defectele.

*

Dacă ar fi existat filatelia și în epoca primitivă, s-ar fi colecționat numai blocuri. Bineînțeles, blocuri de piatră.

ÎNTREGURI poștale

Categoriile și gradul de preferință în colecțiile tematice

CONSTANTIN DUMITRU

Un întreg poștal este un efect poștal care are imprimată o marcă fixă, avînd o valoare fiduciară proprie și putînd fi utilizat ca atare în trimiterile poștale.

Vom încerca mai jos să facem o clasificare a întregurilor poștale după modul lor de folosire.

Astfel se pot distinge:

— întreguri de serviciu poștal în care sînt cuprinse: cărțile poștale simple sau semiilustrate, cărțile poștale ilustrate, plicurile (toate cu marcă fixă), benzile pentru ziare, formularele pentru telegrame, cărți-scrisori, aerograme, precum și cupoanele de răspuns;

— întreguri în serviciul financiar în care se cuprind mandatele poștale și bonurile de poștă;

— întreguri de serviciu pneumatice, buletine de telefon și buletine pentru colete poștale.

Din cele de mai sus se poate vedea că un întreg poștal este un document-efect-poștal foarte interesant pentru filatelie în general și pentru filatelia tematică în special, prin faptul că el cuprinde diverse posibilități pentru dezvoltarea și ilustrarea unei teme.

Termenul de „întreg poștal" înseamnă că acest material filatelic formează un tot și că el poate fi considerat ca „o marcă poștală mai mare". Ca regulă generală, se poate spune că toate indicațiile oficiale imprimate pe întregul poștal intră în considerație pentru tema abordată. Întregurile poștale sînt piese filatelice prețioase, deoarece au prin ele însele puterea de francare pe care o are orice marcă poștală.

Termenul de „întreg poștal" a fost adoptat în limba română după cele folosite în alte limbi:

— „Entier postal" (în limba franceză)
— „Ganzsache" (în limba germană)
— „Intero postale" (în limba italiană)
— „Entiers" sau „Postal stationery" (în limba engleză) etc.

După mărcile poștale, întregurile poștale curente ca: cărțile poștale simple, cărțile poștale semiilustrate, constituie categoria cea mai răspîndită de piese filatelice propriu-zise.

Prin faptul că ele poartă imprimată marcă fixă, aceasta reprezentînd plata integrală sau parțială a unei transmiteri prin poștă, ele se înscriu în rîndul pieselor avînd un caracter oficial.

Ținînd seama de numărul relativ mare de întreguri poștale care apar la noi, cît și de elementele imprimate pe acestea, se poate face următoarea împărțire, după gradul de preferință a colecționarilor:

1. Întreguri la care marca fixă, ilustrația și textul sînt tematice.
2. Întreguri la care marca fixă și ilustrația sau textul sînt tematice.
3. Întreguri la care numai marca fixă este tematică.
4. Întreguri la care numai ilustrația sau textul este tematic, marca fixă repetînd de obicei același subiect (stema etc.).

În principiu, cu cît numărul elementelor tematice este mai mic, pe un întreg poștal, cu atît valoarea tematică a acestuia este scăzută. Cuvîntul „tematic" se referă la tema pe care dorim să o ilustrăm cu ajutorul întregului poștal. Se pot întîlni întreguri la care marca fixă și ilustrația sînt identice (o emblemă, o disciplină sportivă, un portret sau autoportret etc.). Acestea pot fi considerate ca cele mai reușite din punct de vedere tematic, făcînd parte din prima categorie. Întregurile din categoria a doua pot fi folosite tot așa de bine pentru ilustrarea unei teme sau ca material documentar pentru o colecție de subiect. În lipsa acestora, vom folosi întregurile

SIGILII ŞI ŞTAMPILE

POŞTALE OFICIALE

MIHAIL IONIŢĂ-ALESU

Domeniul ştampilelor poştale în România este foarte vast şi complex, considerînd perioada destul de îndelungată de cînd a apărut prima marcă adezivă, de aproape 120 ani, ne mai luînd în calcul şi perioada prefilatelică. De asemenea, multitudinea şi diversitatea acestor ştampile, atît datorită extinderii rapide a reţelei poştale care a ajuns în cele mai îndepărtate localităţi, cît şi a schimbărilor sociale, politice, administrative şi teritoriale ce au avut loc în acest interval de timp, impun ordonarea lor şi totodată semnalarea celor nedepistate şi a includerii în „listă" (catalog) şi a celor mai puţin cunoscute.

Rîndurile de faţă nu vor trata ştampilele „de loc" şi „dată", nici ştampilele curente cu indicaţii de serviciu sau ştampilele publicitare, ci un gen de ştampile poştale, cu caracter oficial, folosite după proclamarea Republicii.

În primul rînd vor fi abordate „ştampilele"-sigilii utilizate de oficiile poştale din ţara noastră, care au un caracter de „ştampile curente" cu regim special.

Din însăşi definiţia sigilului * ne putem da seama de domeniul utilizării acestui fel de „ştampile", adică pe actele oficiale sau particulare, pe scrisori sau colete, cu ceară roşie sau cu tuş pentru a da acestora un caracter de autenticitate şi de integritate.

Scrisorile deschise cu valoare **, pe lîngă ştampilele poştale curente cu indicaţie de serviciu, li se mai aplică, pe verso, cinci sigilii cu tuş (în cele patru colţuri şi pe mijloc) sau cu ceară roşie (de obicei unul pe mijloc). Scrisoarea este deschisă la predare, cînd expeditorul depune „valoarea declarată", însă, odată cu aplicarea sigilului, scrisoarea devine „închisă" pînă la destinatar. Pe tot parcursul, scrisorii i se acordă o atenţie deosebită faţă de celelalte, cu indicaţii curente de serviciu. Tocmai datorită acestui sigiliu scrisorii i se acordă „atenţie mărită", totodată imprimîndu-i un caracter de integritate.

Sigiliile, după cum am amintit, au un caracter oficial, oficialitate care se traduce prin gravarea stemei de stat (R.P.R. sau R.S.R.) în cîmpul lor, adică în centru.

În general, sigiliile pot fi descrise astfel: sînt numai metalice şi de formă circulară, cu un singur cerc dublu exterior, diametrul de 25—30 mm; pe margine, în jumătatea superioară, au localitatea oficiului poştal, în jumătatea inferioară fiind inscripţionat „raionul" sau „regiunea", pentru sigiliile confecţionate pînă în anul 1968, şi „judeţul" după această perioadă. În afară de cele de mai sus, un sigiliu mai cuprinde o indicaţie de „TRIMITERE ASIGURATĂ" sau „CORESPONDENŢĂ ASIGURATĂ". Unele oficii poştale au sigiliul care poartă o literă de ordine; de obicei s-a întîlnit litera „a", amplasată imediat sub stemă.

La sigilii, pe placa metalică, se gravează adîncit, nu în relief, ca să iasă în evidenţă toate inscripţiile şi reprezentările conţinute (gravate) cînd sînt aplicate pe ceară roşie. În cazul cînd se aplică cu tuş, imaginea este dominată de culoarea tuşului, iar toate inscripţiile şi stema apar albe, deoarece în acele locuri a fost îndepărtat metalul prin gravarea plăcii. Am adus aceste precizări pentru a se putea face deosebirea, de către cei mai puţin informaţi, dintre un sigiliu poştal şi o ştampilă poştală oficială, cînd va fi tratată aceasta din urmă.

În continuare, voi căuta să ordonez sigiliile, pentru a face un început de clasificare a lor, urmînd, ca odată cu semnalarea altor tipuri de sigilii aceasta să fie completată sau chiar revizuită.

Se poate face o clasificare după perioada cînd au fost confecţionate astfel:

1. sigilii înainte de anul 1969;
2. sigilii după anul 1968;
3. sigilii la care nu se poate determina perioada după inscripţia conţinută.

* M. Ioniţă-Alesu — „Sigilografia" („Filatelia" nr. 5/1976 — Bucureşti).

** M. Ioniţă-Alesu — „Stampila poştală curentă cu indicaţie de serviciu" (articol în curs de apariţie în „Filatelia").

1. Sigilii înainte de anul 1969 (în anul 1968, spre sfîrşit, s-a definitivat aplicarea prevederilor Legilor 2 şi 55/1968, privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România).

Sigiliile clasificate, ca făcînd parte din această perioadă, poartă nemijlocit menţiunea „REG". sau „RAION", noţiuni dispărute pe sigiliile din perioada următoare. Ele pot fi împărţite în două tipuri de bază:

— primul tip are localitatea sus, „REG..." în jumătatea inferioară iar pe diametrul orizontal, de o parte şi alta a stemei, inscripţia „CORES(ondenţă)" „ASIG(urată)"; jos, imediat sub stemă, litera de indicativ „a" (de mînă) — RSG* 1 (Salcia, reg. Bucureşti, D = 30 mm; Abrud, reg. Cluj, D = 29 mm) (fig. 1);

Fig. 1

— tipul al doilea are sus inscripţionarea „OF PTTR ...", în jumătatea inferioară „RAION..." (pentru localităţile rurale) sau „REG. ..." (pentru localităţile urbane), iar în jurul stemei, lăsînd descoperită extremitatea inferioară, cu litere mai mici inscripţia „TRIMITERE ASIGURATĂ" şi (sau nu) indicativul „a" — RSG 2 (a, b, c) (2 a — „OF PTTR BREZOI-RAION RM. VÎLCEA —", D = 30 mm; fig. 2, 2 b — „OF. PTTR. GH. GH. DEJ — REG. BACĂU", D = 29 mm, la ambele despărţirea dintre oficiu şi diviziunea administrativă se face printr-o linie; 2 c — „OF. PTTR HUNEDOARA 2 * REG. HUNEDOARA", D = 29 mm, despărţirea se face printr-o stea cu 5 raze);

Fig. 2

* Abreviere propusă a fi uzitată pentru sigiliile din perioada republicii: R = Republică; SG = sigiliu poştal.

2. Sigilii după anul 1968

Sigiliile din această perioadă se pot divide în două tipuri; toate au în inscripţie denumirea judeţului; diferenţa dintre ele fiind în funcţie de conţinutul textului:

— tipul întîi are D = 25 mm, cu textul din jumătatea superioară „—OF. — PTTR ...—" sau „—OF. P.T.T.R. (cu puncte după fiecare prescurtare)..." şi denumirea judeţului în jumătatea inferioară „—JUD. ...—" —RSG 3 („—OF. PTTR. HALMAGIU — JUD. ARAD —" fig. 3; „— OF. P.T.T.R. ROZNOV — JUD. NEAMŢ"; „— OF PTTR SCHITU GOLEŞTI — JUD. ARGEŞ —");

Fig. 3

— tipul doi are D = 25 mm, cu textul din jumătatea superioară care conţine şi nr. oficiului poştal; „— OF. PTTR BÎRLAD 1 —" în jumătatea inferioară urmează denumirea judeţului „— JUD. VASLUI" — RSG 4; fig. 4.

Fig. 4

3. Sigilii la care nu se poate determina perioada după conţinutul textului

Pentru această grupă de sigilii se face menţiunea ca după urma sigiliului lăsată pe hîrtie nu se găsesc inscripţiile „REG.", „RAION" care să ne indice cu certitudine perioada anterioară anului 1969, sau „JUD." care să ne indice perioada posterioară anului 1969, sau „JUD." care să ne indice perioada posterioară anului 1968. În cazul cînd sigiliul este aplicat pe ceară roşie urma lăsată de centrul lui (stema) ne poate indica după tipul stemei, dacă este „REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA" (după anul 1965). Aplicarea sigiliului cu tuş negru (cel folosit de poştă) nu ne mai oferă posibilitatea de a determina perioada cu ajutorul ampreintei lăsate de stemă,

deoarece aceasta nu se imprimă fiind adîncă, în metal.

În această grupă există mai multe tipuri de sigilii, printre care amintim pe următoarele:

— tipul 1, are D = 29 mm, sus, circular se află denumirea localității și numărul oficiului, pe diametrul orizontal mențiunea de „CORESP. (ondență (ASIG. (urată)", cuvinte despărțite de stemă, iar sub aceasta indicativul „a" — RSG 5 („IAȘI 3") fig. 5;

Fig. 5

— tipul II, are D = 27 mm, inscripția este exclusiv circulară, cu următorul text: „— OFICIUL P.T.T.R. IAȘI — 6 —" (dacă sînt mai multe oficii într-o localitate, numărul său se află în extremitatea inferioară a diametrului vertical, între două linii — RSG 6) fig. 6;

Fig. 6

— tipul III, are D = 25 mm, inscripția este exclusiv circulară, cu următorul text: „OFICIUL PTTR RM. VÎLCEA 4 —" (cifra „4" se află la extremitatea inscripției, iar „—" se află pe verticală, pe linia de simetrie, în poziția numărului oficiului de la tipul II).

ȘTAMPILELE POȘTALE OFICIALE

Acest gen de ștampile este utilizat de organele centrale și județene ale poștei și telecomunicațiilor și de către oficiile P.T.T.R. în corespondența și trimiterile lor oficiale, precum și la autentificarea actelor eliberate de acestea. De asemenea se mai folosesc de oficiile poștale pentru trimiterile poștale particulare, ale instituțiilor și organizațiilor socialiste și obștești, în scopul imprimării acestor trimiteri a unui caracter de integritate, pe tot parcursul, pînă la destinație.

Ștampila oficială poștală poate deveni „sigiliu" cînd se aplică pe ceară roșie, însă se recunoaște că nu este un sigiliu, în adevăratul sens al cuvîntului, deoarece lasă urma adîncită a textului sau a reprezentărilor. Cînd este aplicată cu tuș, urma lăsată este pe tipul tiparului înalt (se imprimă textul și imaginea, restul rămîne alb), adică invers urmei lăsate de sigiliu.

Ștampilele poștale oficiale, ca și sigiliile, au stema pe centrul lor, stemă ce le imprimă caracterul oficial, de instituție de stat.

Înainte de a clasifica ștampilele trebuie făcută o remarcă pentru toate, aceea că sînt de formă exclusiv circulară, cu două cercuri, unul interior care încadrează stema și altul exterior, care poate fi simplu sau dublu. Între cercul interior și cel exterior se află întreg textul și, eventual, unele ornamente (steluțe, linii, cercuri).

În primul rînd vom începe cu tratarea ștampilelor de la oficiile poștale comunale și orășenești, care reprezintă ponderea ștampilelor poștale oficiale și totodată un tip aparte, cu unele mici diferențe între ele.

Acest tip de ștampile oficiale are două cercuri simple cu diametrele de 26—27 mm și respectiv de 16—18 mm, inscripția circulară fiind amplasată în cele două jumătăți astfel: sus — „OF. PTTR ...", jos — „— JUD. ... —". Caracterul literelor din text este simplu, liniar, subțire, fără ornamente, caracter specific tuturor ștampilelor poștale oficiale, indiferent de tip. RST * 1 (Scornicești — jud. Olt: D = 27 mm, d = 18 mm; Moisei — jud. Maramureș: D = 27 mm, d = 17 mm fig. 7;

Fig. 7

Breaza — jud. Prahova: D = 27 mm, d = 17 mm; Hlipiceni — jud. Botoșani: D = 27 mm, d = 16 mm; Sălișteа de Sus — jud. Maramureș: D = 26 mm, d = 17 mm). Din județul Argeș semnalăm cîteva ștampile de acest tip cu D = 26 mm și d = 16 mm: OF. PTTR Leordeni, Vedea, Schitu Golești, Cîmplung.

Un alt tip de ștampile oficiale este acela al oficiilor poștale reședință de județ, însă fără a fi municipii. La acest tip apare în jumătatea superioară textul „OF PTTR..." (localitatea și eventual nr. oficiului), iar în

jumătatea inferioară, între două linii, denumirea județului „— JUD. ...—". RST 2 („OF. PTTR SLOBOZIA — JUD. IALOMIȚA —"; D = 26 mm, d = 16,5 mm fig. 8;

Fig. 8

„OF. PTTR Slatina 2 — jud. Olt —": D = 25 mm, d = 16 mm).

Tipul III de ștampile oficiale este al oficiilor poștale, municipii, reședințe (sau nu) de județ, la care lipsește din text denumirea județului. La acest tip se pot distinge trei tipuri:

1) inscripția cuprinde numai o parte a circumferinței ștampilei și are textul „OF. P.T.T. ..." RST 3 („OF. P.T.T. BOTOȘANI", D = 24 d = 12 mm fig. 9);

Fig. 9

2) inscripția cuprinde numai o parte a circumferinței ștampilei și are textul schimbat față de precedenta: „OF. P T T R PITEȘTI" — RST 4 (d=26,5 mm, d=16 mm) fig. 10; OF. PTTR. TR. SEVERIN 1 —" fig. 11; „OF. P.T.T.R. CĂLĂRAȘI" (cerc dublu exterior) fig. 12.

Fig. 10, 11, 12

3) inscripția cuprinde întreaga circumferință a ștampilei, avînd următorul text: „OFICIUL P T T R ... —" — RST 5 („OFICIUL P T T R TURNU SEVERIN 4 —": D = 27 mm, d = 18 mm), fig 13.

Fig. 13

În acest al treilea tip ar mai putea fi inclusă și ștampila unor orașe nereședințe de județ, asemănătoare cu ștampila de la subtipul 1, însă are în plus o stea cu opt raze în partea inferioară a diametrului vertical, RST 6 („OF. PTT MORENI * D=23 mm, d = 12 mm).

Tipul IV aparține oficiilor județene de difuzare a presei, cu un text diferit de cel al oficiilor poștale propriu-zise, și anume: „— OF. DIFUZAREA PRESEI — JUD...". RST 7 („OF. DIFUZAREA PRESEI — JUD. DÎMBOVIȚA—" D=28 mm, d=17,5 mm), fig. 14.

Fig. 14

Tipul V; în fiecare municipiu există un oficiu denumit oficial „Oficiul municipal de poștă și telecomunicații (denumirea municipiului)", acesta aplică o ștampilă care are textul pe întreaga circumferință încheiat cu o linie. RST 8 („OF. DE POȘTĂ ȘI TELECOM. AL MUNICIP. PITEȘTI —"; D = 27 mm, d = 18 mm), fig. 15.

Fig. 15

În București se disting mai multe tipuri de ștampile oficiale, de genul celor descrise

* Abreviere propusă a fi uzitată pentru „ștampilele poștale oficiale din perioada republicii: R = republică; ST = ștampilă poștală oficială.

anterior (două cercuri simple și între ele întreaga inscripție), însă se mai semnalează și alte tipuri, specifice oficiilor poștale din capitala țării. Pentru aceste ștampile voi folosi abrevierile RSTB(ucurești), pentru a le consemna separat, deoarece sînt destul de numeroase.

Voi începe cu acele tipuri care au textul între două cercuri simple și diferă prin amplasarea numărului oficiului sau prin alte amănunte :

— Tipul I — cu inscripția „OF. PTTR. BUCUREȘTI", iar numărul oficiului se află, în poziție normală, la extremitatea inferioară a diametrului vertical ; RSTB 1 (oficiul 1, D = 26 mm, d = 16 mm).

— Tipul II — cu inscripția „OF. P.T.T.R. BUCUREȘTI" sau „OF. PTTR BUCUREȘTI", iar numărătorul oficiului se află ca la tipul I, însă flancat de două cercuri pline și textul de format mai mic ; RSTB 2 (oficiul 2, D = 26 mm, d = 15,5 mm ; of. 39, D = 25, d = 16), fig. 16.

Fig. 16

— Tipul III — cu inscripția „OF. PTTR BUCUREȘTI", iar numărul oficiului se află amplasat ca la tipul I, însă este flancat de două linii ; RSTB 3 (oficiul 53, D = 25, d = 16) fig. 17.

Fig. 17

— Tipul IV — cu inscripția „OFICIUL PTTR. BUC.", iar numărul oficiului se află ca la tipul III (poziție normală între două linii) ; RSTB 4 (of. 57, D = 26, d = 17), fig. 18.

Fig. 18

— Tipul V — cu inscripția „OF. PTTR BUCUREȘTI ... (nr. oficiului)", iar pe linia de simetrie verticală, în extremitatea ei inferioară se află o linie între „OF." și (nr. of.)" ; RSTB 5 (of. 3, D = 25, d = 16 ; of. 7, D = 26, d = 17 ; of. 9, D = 25, d = 16 ; of. 10, D = 25, d = 17 ; of. 12, D = 25, d = 16 ; of. 19, D = 25, d = 16 ; of. 35, D = 25, d = 16 ; of. 39, D = 26, d = 16 ; of. 66, D = 25, d = 16) ; la acest tip nr. oficiului fiind la sfîrșitul textului apare în poziție răsturnată, fig. 19.

Fig. 19

O a doua grupă de tipuri a ștampilelor oficiale din București este caracterizată prin cercul dublu la exterior, prin conținutul și poziția elementelor textului și prin diametrul lor ceva mai mare decît la precedentele. În această grupă „OF. PTTR" se înlocuiește cu „M.P.T." (Ministerul Poștelor și Telecomunicațiilor) sau cu „D.P.T." (Departamentul Poștelor și Telecomunicațiilor). Aceste abrevieri se află în jumătatea superioară, flancate (sau nu) de cîte o stea cu șase raze. În jumătatea inferioară este trecut „BUCUREȘTI..." sau BUC. ..." (nr. of.).

— Tipul VI — cu inscripția de sus încadrată între două stele cu șase raze „M.P.T.", iar în jumătatea inferioară „BUCUREȘTI ..." ; RSTB 6 (of. 29, D = 27, d = 16).

— Tipul VII — cu inscripția de sus încadrată între două stele cu 6 raze „D.P.T.", iar în jumătatea inferioară „BUCUREȘTI ..." ; RSTB 7 (of. 29, D = 27,5, d = 16).

— Tipul VIII — cu inscripția ca la tipul VII, însă sînt lipsă cele două stele ; RSTB 8 (of. 10, D = 27, d = 16 ; of. 18, D = 27, d = 16 ; of. 35, D = 27, d = 16 ; of. 36, D = 27,5, d = 16) fig. 20.

— Tipul IX — cu inscripția de sus ca la tipul VIII, cea de jos sub formă prescurtată „BUC. ...", iar formatul literelor este mai mare ; cercul exterior — simplu ; RSTB 9 (of. 2, D = 26, d = 16).

În grupa a II-a de tipuri pot fi încadrate și ștampilele poștale oficiale care au suferit unele modificări pentru înlăturarea „anacronismului" din perioada în cauză. Modificările constau în îndepărtarea unei abrevieri sau a celor trei din grupul „M.P.T." sau „D.P.T." :

— ștampila cu inscripția din partea superioară „P.T.", flancată de două stele cu șase raze, iar în jumătatea inferioară „BUCUREȘTI ..." ; (of. 1, D = 27,5, d = 16) ;

Fig. 20

— ștampila cu inscripția din partea superioară „P.T.", neflancată de stele, iar în jumătatea inferioară „BUC. ..." (of. 20, D = 27,5, d = 16) ;

— ștampila fără inscripție în partea superioară și fără stele, iar în jumătatea inferioară „BUCUREȘTI ..." (of. 1, D = 27, d = 16).

Toate aceste ștampile vor fi notate cu RSTB 10 (a, b, c).

În cadrul ștampilelor oficiilor din București se mai poate include și un tip cu totul diferit de cele descrise în pozițiile RSTB 1—10, tip care se caracterizează prin absența cercului dublu exterior, prin conținutul textului și caracterul aparte al literelor, precum și prin diametrul mult mai mic al ștampilei. Inscripția are următorul conținut : „M.P.T." în partea superioară, flancată de două stele cu patru raze, iar în restul circumferinței „BUC. ... (nr. of.) ... (denumirea raionului). Ca exemplu vom lua ștampila „X M.P.T. X BUC. 2 GHE. GHEORGHIU-DEJ" ; RSTB 11 (D = 23, d = 16).

DE LA EFECT LA CAUZĂ

Pornind de la cauză, este lesne să stabilești legătura cu efectul. Cîteodată este însă mai greu ca, pornind numai de la efect, să determini și cauza.

O astfel de situație o avem în fața în cazul marelui număr de mărci de 5 franci din emisiunea franceză Napoleon III din anii 1863—1870. Foarte multe dintre exemplarele acestei mărci mult căutate se găsesc în stare defectuoasă, prezentînd subțieri pe dos. Multă vreme procentul mare de mărci subțiate a fost socotit ca fiind efectul unor rele manipulări și păstrări. Atunci însă cînd s-a constatat că și mărci desprinse cu grijă de pe plicuri, prin spălare, prezintă subțieri, a luat naștere o adevărată problemă, care punea un semn de întrebare serios.

Extinzînd cercetările la un număr foarte mare de exemplare, s-a constatat că mărcile în bună stare constituie aproape o excepție, regula generală fiind aceea a exemplarelor defecte.

Explicația ? Pe vremea cînd au circulat aceste mărci, valoarea de 5 franci reprezenta o sumă importantă, pe care un impiegat poștal de ghișeu nu-și putea permite cu ușurință s-o piardă. Și atunci ca măsură de precauție, impiegații obișnuiau să lipească ușor mărcile pe cîte un carton, desprinzîndu-le de acolo la cerere. Că această operație ducea la subțierea mărcii, este ușor de înțeles.

Consecințele se oglindesc, după aproape un veac, în scăderile de cotă ale acestor exemplare !

PE ÎNȚELES

(Biverb ; 7,5)

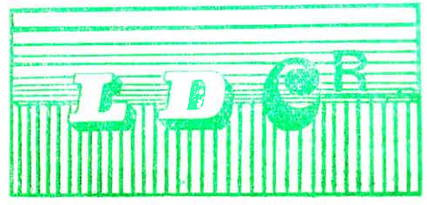

CONTRA... FALS

(Monoverb: 7,13)

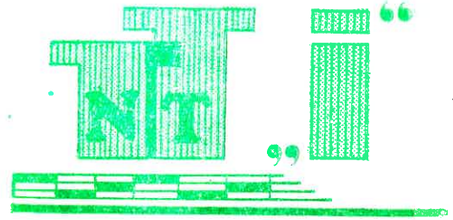

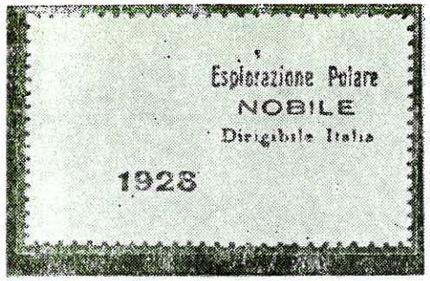

Fig. 1

Fig. 2

Tot de la expediția aeriană italiană de ajutor, care la 20.VI.1928 a survolat mai bine de zece ore deasupra corturilor roșii ale naufragiaților dirijabilului aflați pe întinsul alb al zăpezilor, se mai cunosc un număr de șase scrisori care poartă ca amintire pe lîngă ștampila rotundă cu legenda „VOLATA SULLA TENDA ROSSA". ștampila de plecare a vasului CITTA DI MILANO, precum și ștampila poștală de sosire (fig. 2).

Una din aceste scrisori a fost evaluată la 22.I.1977, la licitația casei filatelice Orlandini din Florența, la cîteva milioane de lire italiene.

BIBLIOGRAFIE

— „SARKI POSTA" de Szekely Imre — Filateliai Szemle, 10/1964.
— La tragica storia dell-ITALIA — Rastaban — II Collezionista Italia Filatelica, 10/1965.
— Lettre d'Italia — L'Echo de la Timbrologie, 2/1977.

DEFINIȚII

GABRIEL TEODORESCU

Timbru poștal
Un petec de hîrtie-anume,
Făcut să circule prin lume,
Cu orice mijloc de transport,
Și culmea... fără pașaport.

Clasor
Clasorul e-un atlas. De multe ori,
Mulți curioși în el își vîră nasul.
Dar, cînd conține-n el mii de valori,
E mult mai valoros decît atlasul.

Filatelist
Filatelistul e un pasionat,
Ce strînge timbre cu sau fără plic,
Și se decide greu, cînd e rugat
Să-ți dea un timbru rar... mai pe nimic.

Pensetă
Cu care prinzi valorile poștale.
Penseta, cum să zic, e-un fel de clește,
În cazu-n care nu se folosește,
Apar pe timbre... amprente digitale.

Lupă
Ce-i lupa? Instrumentul de folos,
Cu care poți, atunci cînd ești în stare,
Deosebi un timbru valoros
De altul fals și deci... fără valoare.

Catalog filatelic
Un catalog e pulsul pieții,
Din cosmos în al terei nimb.
Sau, dacă vreți, cum spun isteții,
E... cota maximă de schimb!

MĂRCI FALSE
preparate la cuptor

ADRIAN MITU

Un cap de păpușă așezat pe un bust atractios, din păcate susținut de niște picioare zdravene înfipte într-un imens posterior. Aceasta era doamna Cameniță, concesionara debitului C.A.M. (punct de vînzare al timbrelor) din incinta Palatului Justiției, o „respectabilă doamnă" în vîrstă de vreo 40 ani, de numele căreia este legată una dintre cele mai faimoase escrocherii filatelice din România. Dacă mai adăugăm că persoana căzută victimă acestei nemaipomenite „afaceri" nu era altcineva decît celebrul și versatul colecționar Gheorghe Mateescu, fostul primar al orașului Sinaia, nota de senzațional al acestei ingenioase loviturі capătă accente și mai pronunțate. Dar, să recapitulăm faptele...

În noaptea de 5 martie 1938, pe la orele 3, în casa primarului din Sinaia, se aud sunetele stridente ale telefonului. Receptorul este ridicat și domnul Mateescu e rugat să vină neapărat la telefon, o persoană din București solicitîndu-l într-o chestiune filatelică de mare importanță. Marele colecționar vine la telefon și este informat de către interlocutorul său — un misit bucureștean — că s-a descoperit în București „Coala originală de eseuri din emisiunea I-a a Capului de bour" și că după lungi parlamentari, posesoarea acestei unice piese din lume, a fost convinsă să o vîndă.

Telefonul în toiul nopții își avu efectul psihologic scontat. Neastîmpărul îl cuprinse pe colecționar în așa măsură încît apelă la un prieten care-l duse cu mașina la București, iar la ora 9 dimineața se și prezentă împreună cu misitul la doamna Cameniță.

„Da, domnule Mateescu, eu știu bine ce minune filatelică dețin. Eu știu că valoarea acestei piese este incalculabilă, dar deoarece vreau să-mi mărit fiica și deoarece această piesă mi-a fost dăruită cu 20 de ani în urmă de directorul Bogdănescu din Ministerul de Finanțe, tocmai pentru înzestrarea fiicei mele, sînt astăzi dispusă, în urma insistențelor domnului intermediar, să vi-o cedez dumneavoastră...", acestea fură cuvintele cu care începu discuția doamna Cameniță.

Urmă deschiderea lentă și cu foarte mare grijă a unui dosar cu scoarțe de piele, de unde își făcu apariția „minunea", mult invidiata piesă, frumoasă coală cu Capete de bour.

Gheorghe Mateescu—Sinaia nu era un naiv. Știa printre altele că din arhivele Direcțiunii P.T.T. dispăruse cu ani în urmă un dosar al Divanului Moldovei din anul 1857, referitor la votarea primei legi de organizare a serviciilor poștale și la crearea primelor mărci poștale („Cap de bour") în Moldova. În același dosar circula zvonul că s-ar fi aflat anexată și o coală întreagă cu eseuri din mărcile emisiunii I-a Cap de bour, executate în tuș negru, singura coală ce fusese tipărită după cum reieșea din dosar.

Acest dosar sau poate unul confecționat de circumstanță fu prezentat cumpărătorului spre convingere. Pulsul colecționarului începu să bată din ce în ce mai impetuos. Capul fermecător de ingenuă al cucoanei își făcu și el efectul și tîrguiala începe. De la 2 milioane lei, o sumă de-a dreptul fabuloasă, se ajunge la 1.500.000, apoi la 1.000.000 și în fine afacerea se încheie la o cifră totuși fantastică pentru anii interbelici: 600 000 lei. 200 000 lei au fost achitați pe loc, iar diferența peste cîteva zile.

Nu trecură însă nici 10 zile și Gheorghe Mateescu—Sinaia, invitînd cîțiva prieteni le arată „coala-minune". Iată însă că unul dintre aceștia afirmă că a mai văzut o coală similară la baronul Witzleben, directorul unei bănci din Capitală. Urmeaza imediat o convorbire telefonică foarte aprinsă, fiecare dintre cei doi colecționari susținînd că el și numai el este posesorul „unicatului".

Consultîndu-l pe Onig Tulbendjan, renumitul expert (cu care subsemnatul a stat de vorbă acum 2—3 ani, doar cu cîteva luni înainte ca acesta să moară) îi confirmă lui Mateescu-Sinaia niște îndoieli sumbre privind autenticitatea colii și anume:

coala este falsă și a fost prăjită într-un cuptor pentru a i se da ... patina vremii !

Oarecum așteptata într-o anumită măsură lovitură de trăsnet pică pe capul marelui colecționar. Acesta se adresă imediat justiției reclamînd Parchetului pe doamna Cameniță, contra căreia se deschide rechizitorul introductiv nr. 72.550 din 1938. Domnul Gheorghe Mateescu cere restituirea barilor.

Și iată că se ajunge pe căile întortocheate ale justiției, ale unei justiții în care numele sonore nu trebuie să apară. Să nu uităm că doamna Cameniță are un debit C.A.M. în incinta Palatului Justiției, iar „protectorul" doamnei — cel despre care ea declară că i-ar fi dăruit coala — este o personalitate în Ministerul de finanțe al cărui nume refuză să-l facă public.

Drept urmare — desigur sfătuită — doamna Cameniță revine în instrucție asupra primei declarații cu o veritabilă lovitură de teatru : coala o deține de la criminalul Culda, deținut în închisoare și condamnat la 20 de ani muncă silnică pentru uciderea amantei sale. Aceasta după ce în prealabil susținuse că nu mai are garanția că domnul Mateescu (a cărui probitate era unanim recunoscută) îi restituie aceeași coală pe care i-o vînduse.

Cum au decurs mai departe lucrurile ? Iată ce consemnează I. Bogdan, avocatul reclamantului, în notele sale :

„Criminalul Culda chemat la Cabinet declară că nu este adevărat ceea ce susține doamna Cameniță și că această declarație a ei este făcută în scopul de a se apăra pe sine și a-i face situația și mai grea criminalului. În fața acestei situații doamna Cameniță vizitează pe soția lui Culda, propunîndu-i acesteia să se prezinte la Cabinet și să declare că știe că în adevăr, coala imprimată provine de la Culda, criminalul. Natural că soția criminalului care intentase acțiune de divorț, a refuzat să se preteze la acest joc și atunci doamna Cameniță, vizitînd pe criminal la Văcărești, în mai multe rînduri și în urma conversațiilor avute, fără supraveghere, determină pe criminal să revie la prima sa declarație. În adevăr spre stupefacția tuturor, Culda evadează (cu ce mijloace ?) și imediat ce este prins, declară în fața domnului Judecător de Instrucție, că în adevăr el este acela care a dat coala doamnei Cameniță spre a o vinde, dar că i-ar fi spus că coala este de furat. Față de această revenire, Instrucția clasează afacerea, considerînd că doamna Cameniță ar fi fost de bună credință, fără a cerceta de la cine a fost furată coala și astfel să se ajungă la originea ei".

După cum se vede o evadare aranjată, desigur promisiuni de reducere a pedepsei în viitor lui Culda pentru „purtare frumoasă", nume de „elită" trecute sub tăcere, clasarea întregii afaceri, un întreg eșafodaj caracteristic unei societăți de mult apuse, au încheiat spectaculoasa tranzacție a „mărcilor false preparate la cuptor".

L-am întrebat pe Onig Tulbendjan, dacă Mateescu-Sinaia și-a mai recăpătat banii de la doamna Cameniță. Mi-a spus că aceeași întrebare i-a pus-o și el colecționarului, de la care a primit un savuros răspuns : „Ce să-i mai dea domnule, s-a așezat cu fundul pe ei și zău, că nimeni nu poate să-i mai scoată !". După cum am relatat la începutul materialului, doamna Cameniță avea ... un foarte opulent posterior.

Dar, mai rămăsese un „unicat", cel aflat în posesia baronului Witzleben. Din păcate, nici acesta nu se dovedi a fi în cele din urmă decît un fals servit drept original printr-o identică operație de preparare la cuptor. Coala introdusă într-un cuptor călduț căpătase un aspect gălbui asemănător uzurei provenită prin trecerea zecilor de ani. Original era doar dosarul și documentele însoțitoare — cu valoare doar istorică — a cărui proveniență rezulta probabil din vînzarea la kilogram (3—5 lei/kg) cu mulți ani în urmă, cum se obișnuia, a diverselor dosare din arhive considerate a nu mai prezenta nici un fel de interes.

AF/1729

FALSURI

ALE MĂRCILOR ROMÂNEȘTI CONTEMPORANE

Dr. Ing. EMIL COSTIN

Intr-un articol mai vechi (Pledoarie despre falsuri — Almanahul Filatelic '78), arătam că, în general, falsificatorii și-au început — în filatelie — nefasta lor activitate prin a păgubi poșta și abia mai tîrziu și-au transferat „obiectivul" asupra filateliștilor.

Și acest lucru este pe deplin explicabil dacă ne gîndim că acești răufăcători și-au îndreptat „frontul de lucru" către falsificarea mărcilor la început din dorința de a scăpa de rigorile aspre, referitoare la falsificarea hîrtiilor de valoare. Dar nu numai de asta, ci și din cauză că la început, pînă pe la sfîrșitul secolului trecut, falsificarea mărcilor nu era o treabă prea complicată și era și relativ foarte bănoasă, datorită costului ridicat al transportului poștal.

Cînd, mai tîrziu, transportul prin poștă a prins a se ieftini și legiuitorii au inclus în sfera delictelor și pe acela de falsificare de mărci poștale, în dauna poștei, viața a devenit mai grea pentru falsificatori. Dar tocmai atunci s-a constatat că pe piață a apărut o cerere ridicată de mărci poștale pentru colecții, și asta a dat falsificatorilor „idei" noi, pe un tărîm care încă nu era „minat" de prevederi legale restrictive. Astfel au ajuns filateliștii să aibă de furcă cu falsurile și tot așa am ajuns noi acum să scrim articole despre același subiect.

Istoria nu s-a oprit însă aici. Pe parcursul ei, în diferite situații particulare, au apărut cazuri de falsificare a mărcilor poștale, a supratiparelor pe aceste mărci, atît în dauna poștei cît și în dauna filateliștilor. Și concomitent, în pas cu ieftinirea tarifelor și mărcilor poștale și cu perfecționarea tehnologiilor de fabricație, a mărcilor, falsifiicările au devenit din ce în ce mai rare, pentru ca în ultimii ani să nu mai reprezinte decît fenomene cu totul izolate și accidentale. Ba chiar, după cîte știm noi, în privința mărcilor românești, să dispară cu desăvîrșire.

Toate cele spuse mai sus sînt în general cunoscute de marele public. Numai că marele public scapă în general din vedere nuanțele și reține doar situații categorice : mărcile vechi au fost falsificate, cele noi — nu.

Cum și filateliștii începători tot din marele public se recrutează, și aceștia sînt convinși de cele de mai sus, fără însă a putea preciza care este în fapt delimitarea între cele două situații. De aceea întîlnim des, mult mai des decît s-ar cuveni, concepția că de mărcile vechi trebuie să se ocupe numai filateliștii ajunși în pragul pensionării (din filatelie, bine înțeles), în timp ce cei tineri se pot ocupa în liniște și fără riscul de a se lovi de falsuri, de mărcile mai recente.

Realitatea este însă mai variată și de aceea filateliștii au uneori mari surprize.

Tocmai pentru a preciza că există încă destule mărci românești din perioade mai recente care au fost falsificate din diferite motive, dar care au scăpat atenției cercurilor largi de filateliști, mai ales celor începători, am scris articolul de față.

În rîndurile ce urmează ne vom ocupa de acea perioadă a filateliei românești care începe după primul război mondial și care se încadrează după Catalogul Mărcilor Poștale Românești '74 atît în perioada modernă cît și în cea contemporană.

Trebuie de la început să spunem că nu avem de fel pretenția de a epuiza problema falsurilor în această perioadă, acest lucru ar fi de altfel imposibil, din cauză că există încă azi destule lucruri neclare, care reprezintă un larg cîmp de investigare pentru filateliștii de azi și de mîine ; dorim numai să punem la îndemîna cititorului unele informații suplimentare referitoare la mărcile care se găsesc în foarte multe colecții.

Să abordăm deci domeniul care ni l-am propus, în ordine cronologică.

Încă în timul războiului (vorbim de primul război mondial), cînd o parte din teritoriul țării se afla sub ocupația inamică iar administrația se retrăsese în Moldova, la Iași, valorile de 5 și 10 bani ale mărcilor curente au fost supratipărite cu un supratipar cunoscut: „1918". Această operațiune s-a făcut pentru a se preveni unele speculații cu mari cantități de asemenea mărci, care în timpul operațiunilor încăpuseră pe mai nimic în mîna unor afaceriști.

Cum stocurile astfel rămase în mîna speculatorilor nu mai puteau fi direct speculate, o bună parte din acestea au fost supratipărite în fals cu diferite supratipare, printre care în principal „1918", „TAXA DE PLATĂ" și „TIMBRU DE AJUTOR". De asemenea a fost falsificată monograma Ferdinand în cerc combinat cu PTT, emisă în 1919. Bineînțeles, falsurile prezintă o foarte largă gamă de „curiozități filatelice": impresiuni duble, impresiuni inversate, impresiuni directe și inversate pe aceeași marcă, impresiuni pe verso, pe față-verso etc., etc. Cum nici mărcile orginale din aceste categorii nu sînt prea scumpe, filatelistul avizat va putea să identifice falsurile printr-o simplă comportare cu o marcă verificată autentică. Pentru ușurarea comparației, indicăm următoarele sume de recunoaștere mai vizibile, ale falsurilor:

La supratiparul „1918", la care linia scrierii este continuată și are forma de sfoară răsucită:

— bucla cifrei „9" se apropie foarte mult de primul „1";

— bucla de jos a cifrei „8" se închide prin atingerea căpătului sforii cu intrarea în buclă (la originale, bucla e deschisă);

— talpa inferioară a celui de-al doilea „1" atinge partea inferioară a cifrei „9".

La supratiparul „TAXA DE FAȚĂ":

— literele AXA, apropiate, aproape fără spațiu între ele în partea inferioară;

— mijlocul primului „A" din PLATA, sub primul picior al celui de-al doilea „A" din TAXA (la originale — sub piciorul lui X).

La „TIMBRU DE AJUTOR":

— literele sînt fără contururi drepte, deoarece la falsuri, spre deosebire de originale, s-a folosit litografia în mod destul de rudimentar.

La monograma FF cu PTT:

— al doilea T are un singur punct (la originale apar puncte de ambele părți ale lui T);

— tipar neclar, grosolan, litografie rudimentară.

În 1919, imediat după încheierea războiului, se simțea o mare lipsă de mărci poștale. Pentru a i se face față, deoarece în Transilvania, mai cu seamă la Cluj și la Oradea, existau stocuri din felurite mărci maghiare, s-a hotărît să se supratipărească aceste mărci cu valorile în lei și bani. Astfel au rezultat cunoscutele emisiuni „Cluj" și „Oradea", care au avut putere de francare în toată țara și care prezintă un interes filatelic ridicat din cauza rarității unora dintre mărcile acestor emisiuni — din anumite mărci maghiare au fost supratipărite numai 1—5 coli.

După cum se știe, la ambele emisiuni supratiparul era compus dintr-un cerc cu monograma FF intercalată cu PTT, asemănătoare supratiparului de care s-a vorbit mai sus și din denumirea monetară: lei, bani. Numai în puține cazuri a apărut și valoarea. Este demn de știut că clișeul propriu-zis n-a cuprins decît monograma, care este aceeași la ambele emisiuni; diferența vizibilă între emisiuni este dată de caracterul literelor folosite pentru denumirea monetară, litere care sînt așezate în mod deosebit față de cercul cu monograma, de la un tip de marcă la altul. Raritatea unora dintre aceste mărci a tentat pe falsificatori, care au „acționat" intens, și în țară, dar mai ales în străinătate. Deci, față de aceste supratipare trebuie multă atenție, mai ales la valorile rare. De remarcat că a fost folosită pentru mărirea „credibilității" falsurilor și falsificarea semnăturii unor experți și chiar o semnătură de expert îndoielnică: Pappe.

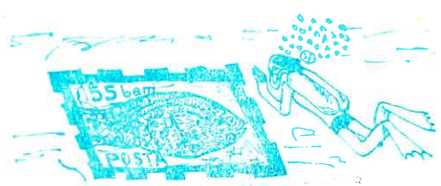

Aceste supratipare au fost studiate în mod foarte aprofundat într-o lucrare de mare dimensiuni, scrisă în limba germană de specialistul sibian dr. A Szalay. Lucrarea permite indentificarea falsurilor prin descrierea amănunțită a caracteristicilor supratiparului original. Aci ne vom mărgini a indica trei caracteristici mai vizibile ale monogramei circulare;

— la litera „G" din REGATUL apare la originale un punct în continuarea liniei circulare, punct care are tendința de a închide cercul; la tipare tîrzii, mai ancrasate, punctul se lipește de partea superioară a trăsăturii;

— la litera „R" din ROMANIEI apar două puncte înaintate literei, unul sus și altul jos, la nivelul liniilor orizontale ale buclei — sus și tălpii — jos;

— steaua cu opt raze din stînga are una din raze întreruptă: cea aflată cam în dreptul orei 10 a cadranului ceasului (Imaginați-vă arătătorul unui ceas, îndreptat către ora 10).

Acestor emisiuni le-au urmat emisiunile uzuale Ferdinand, care n-au scăpat nici ele de falsificări. Aci au stat în atenția falsificatorilor (cu precădere în dauna poștei, dar și în dauna filateliștilor) mai ales la valorile mari. Despre caracteristicile falsurilor la aceste mărci sînt prezentate amănunte în C.M.P.R. '74.

Următoarea serie de mărci falsificată a fost „Jubileul Societății de Geografie", din 1927, serie executată pe hîrtie fără filigran, după desene relativ simple. Cei ce caută să identifice falsurile acestei serii, să urmărească în primul rînd:

a). Haşurarea fondului. La originale — deasă, uniformă, rectilinie; la falsuri — mai rară, neuniformă, uneori apărînd ca trasă cu mîna, alteori lipsind ori fiind înlocuită cu o linie plină (la valoarea 1+9 lei în partea de sub „Jubileul...", la valoarea de 7+3 lei sub „România" și sub „Jubileul" etc).

b) Buclele literelor P, R, B din cuvintele „Poșta", „Jubileul Soc. R.R. de Geografie", care sînt la falsuri în general pline.

c) Semnul plus, ce apare între cifrele valorii, care la falsuri seamănă mai mult cu un romb, fiind perfect vizibil la originale.

Emisiunea uzuală apărută în 1928 a avut și ea cîteva valori falsificate în dauna poștei, valori menționate în C.M.P.R. '74.

Apariția supratiparului „8 IUNIE 1930" a solicitat din nou pe falsificatori, de astă dată în dauna filateliștilor. Supratiparul fals a fost aplicat de preferință pe mărcile de aviație „CRAIU" cu filigran vertical, care sînt rare.

Imitarea tiparului orginal este în acest caz foarte bună, diferențele de bază trebuind să fie căutate în modelul următor:

— la cifra 1 — falsul este ca I, originalul are o teșitură oblică în stînga sus;

— cifra 3 este mai închisă la originale, la falsuri bucla de jos este vizibil mai mare decît cea de sus;

— cifra 0 este la falsuri mai rotundă, iar la originale mai dreptunghiulară;

— la anumite falsuri, primul I din IUNIE are teșitura sus în stînga pe care ar fi trebuit să o aibă cifra 1.

Desen de ANDO

După această „operă", falsificatorii se mai potolesc, mai bine zis își caută alte domenii de activitate în filatelia clasică și în prefilatelie. Asta, din cauza dificultăților tot mai mari provocate de hîrtia cu filigran și complicarea desenelor mărcilor. Totuși, ei revin în arena mărcilor contemporane odată cu emisiunea ce aniversează 75 ani de la apariția mărcilor „Cap de bour". Această emisiune, desenată în spiritul primelor mărci românești, este din acest punct de vedere mai simplu de reprodus. În schimb, o dificultate importantă o reprezintă filigranul hîrtiei; falsurile ce apar au fost executate atît pe hîrtie cu filigran original (de unde hîrtia?) cît și pe o hîrtie cu filigran contrafăcut cu parafină, care este foarte ușor de indentificat. În privința provenienței hîrtiei cu filigran sînt cîteva ipoteze: ori au fost decolorate pe cale chimică coli cu mărci de 25 bani din aceeași emisiune, care au fost apoi refolosite, ori au fost refolosite numai marginile de coală — foarte late —ale aceleași emisiuni, originale.

Din această emisiune se cunosc falsuri ale tuturor valorilor cu excepția celei de 25 bani. Falsurile imprimate pe hîrtie cu filigran sînt foarte periculoase, aproape nu pot fi descoperite decît prin comparare, nici culorile neabătîndu-se mult de la originale. Facem aceste afirmații în completarea atît a indicațiilor C.M.P.R. '74 cît și a articolului subsemnatului din Almanahul Filatelic '78 care arătau că se cunosc asemenea falsuri numai pentru valoarea de 10 lei a acestei serii.

Semnele de detaliu pentru indentificarea falsurilor acestei serii sînt relativ numeroase şi diferă de la valoare la valoare, astfel încît nu le putem reproduce în cadrul acestui articol. Putem preciza numai că în general literele falsurilor sînt mai grosolane şi mai neîngrijit executate decît la originale, de asemenea cifrele, în special din inscripţia anului, 1933, unde, de regulă partea superioară a cifrei 3 este la falsuri asemănătoare unei pete, pe cînd la originale ea este bine conturată.

După cum se ştie, odată cu emisiunea deja discutată a fost emisă şi o marcă ce reproduce desenul seriei „Căişori" şi care are scopul de a aminti împlinirea a 30 ani de la construirea Palatului PTT.

Falsificatorii au atacat şi această emisiune, bazîndu-se probabil, pe experienţa acumulată la falsificarea „Căişorilor"... Defectul de bază al acestui fals este hîrtia albă cu filigran grosolan, diferită de cea a originalelor, care este uşor gălbuie. În rest, diferenţe de desene fără deosebită însemnătate, atît de litere, cît şi la imagine. Dintre acestea vom semnala numai două, care sînt după părerea noastră mai caracteristice şi mai uşor de observat:

— la pălăria surugiului apar trei panglici fluturînd, la originale, pe cînd la falsuri sînt numai două;

— între cadrul interior al mărcii şi cartuşul legendei ROMÂNIA apar haşuri; aceste haşuri la originale nu ating nici cadrul mărcii, nici pe cel al cartuşului legendei, pe cînd la falsuri ele ating în special cartuşul legendei.

După această emisiune, în tabăra falsificatorilor se aşterne iar liniştea, turburată doar de apariţia pe piaţă a supratiparului „Mica Înţelegere" din 1936 în alte culori decît fusese tipărit oficial.

În adevăr, pe lîngă culorile roşu şi cărămiziu, oficiale, acum apar supratipare aurii şi argintii. Este evident vorba de falsuri, şi încă în dauna filateliştilor. Dar coincidenţa supratiparului cu cel oficial este este atît de bună încît duce cu gîndul la un procedeu cu totul „original", altul decît clasica imprimare: s-ar părea că pe coli supratipărite în mod oficial, cineva ar fi presărat praf de bronz alb şi argintiu, înainte ca tuşul original să se fi uscat. Şi...

Şi se face din nou linişte, pînă la apariţia unei noi emisiuni supratipărite, cea denumită PRO PATRIA, din 1940.

Şi apoi problema falsurilor rămîne un apanaj al trecutului, pînă la sfîrşitul războiului, cînd apar în teritoriile eliberate din Transilvania diferite emisiuni locale provizorii, prin supratipărire, adesea rudimentară, a mărcilor maghiare existente în stoc. Aceste supratiparuri se contrafac în diferite condiţii locale şi astfel apar falsuri ale mărcilor Poşta Sălajului, Poşta Odorhei, Poşta Oradea, emisiunea I, Poşta Tg. Mureş, Poşta Sighet; totodată apar şi emisiuni particulare frauduloase, ca cea cu supratipar Satu-Mare, pe mărci maghiare.

De atunci încoace, pînă astăzi, nu s-au mai ivit, după ştiinţa noastră, amatori să falsifice mărcile noi româneşti. Operaţia este din ce în ce mai grea, sancţiunile severe, aşa că nu mai merită...

Iată-ne deci ajunşi la capătul acestei scurte incursiuni în istoricul şi sumara descriere a principalelor falsuri apărute în filatelia românească în ultimii şaizeci de ani. Autorul acestor rînduri ar fi fericit să ştie că acest material a reuşit cît de cît să atingă scopul ce-şi propusese: să ajute pe filatelişti, mai ales pe cei începători, la perfecţionarea colecţiilor şi cunoştinţelor lor filatelice şi să facă o spărtură cît de mică în concepţia încă prea răspîndită că colecţionînd mărci din ultimii 50—60 ani nu există pericol de a cădea victimă falsurilor, în contrast cu perioada anterioară, clasică şi post-clasică, domeniu minat de falsuri şi deci impropriu colecţionării de către filateliştii tineri.

COPERTĂ LITERARĂ

(4,6,8)

Prin anagramare veţi afla trei noţiuni intime filateliştilor.

LIVIU PINTILIE

Experţii sau despre

JEAN DE SPERATTI

cel mai mare falsificator de mărci poştale

Dr. T. CUTLIC

Este vorba de celebrul falsificator de mărci poştale Speratti, condamnat prin anul 1948 de către justiţia franceză la un an închisoare, 10.000 franci amendă şi 300.000 franci despăgubire către Sindicatul negustorilor de timbre din Franţa.

Jean de Speratti, descendentul unei vechi familii corsicane, este cel mai mare falsificator de mărci al tuturor timpurilor. El susţine că cele mai frumoase sentimente l-au determinat să falsifice mărcile şi anume protejarea şi apărarea filateliştilor pasionaţi şi de bună credinţă, împotriva negustorilor hrăpăreţi, care se declarau specialişti şi experţi şi care fără vre-o mustrare de conştiinţă iau banii din buzunarul filatelistului pentru mărci false.

Într-o zi, de Speratti a expediat o voluminoasă scrisoare plină pînă la refuz cu cele mai rare şi valoroase mărci din lume, la o adresă din străinătate. După cîteva zile a primit o citaţie din partea Direcţiunii Vămilor prin care i se făcea cunoscut că este acuzat de export clandestin de valută, scrisoarea în cauză fiindu-i interceptată. El se prezintă şi declară că mărcile existente în plic sînt false, fals executat de el şi deci fără valoare. Direcţia Vămilor nu se mulţumeşte cu această explicaţie şi trimite mărcile unui expert renumit pentru expertiză. Acesta însă nu numai că a afirmat că nu sînt falsuri, dar în raportul său de expertiză a subliniat că este vorba de exemplare foarte rare. Plătind o apreciabilă amendă, Speratti scapă de închisoare. După acestea, corsicanul nostru pentru a dovedi falsificarea mărcilor trimite trei exemplare identice dintr-o piesă clasică (natural false) la trei mari experţi. Scrisorile ce însoţesc timbrele au acelaşi conţinut: cere expertiza în ceea ce priveşte originalitatea mărcilor, iar dacă marca este originală, ea este de vînzare la preţul zilei. Cei trei experţi dau acelaşi răspuns: „marca este originală alăturat trimitem banii". Speratti consemnează sumele primite de cei trei negustori experţi, pe numele lor la o judecătorie. Cei trei negustori oferă mărcile la o diferenţă de preţ apreciabilă unuia şi aceluiaşi negustor de mărci din Paris, care în calitatea sa şi de expert, a declarat că unităţile (să nu le zicem falsurile) confiscate de către Direcţia Vămilor de la Speratti sînt veritabile.

Stupoare! În faţa „marelui expert" se găsesc înşirate trei bucăţi din aceeaşi piesă cunoscută ca unică în lume. Negustorii „experţi" se agită, se sperie: ce va zice publicul filatelist dacă va afla de falsurile lui Speratti de competenţa lor de „mari experţi"? Deci la judecată cu acest falsificator ordinar! Să plătească îndrăzneala inducerii în eroare a „marilor experţi". Tocmai ce dorea şi Speratti şi anume o constatare judecătorească care să declare mărcile false, deoarece dacă mărcile sînt false, amenda uşurătoare plătită Direcţiei Vămilor va trebui să-i fie restituită.

Iată ce a declarat Speratti:

„Din fragedă copilărie sînt colecţionar pasionat. Împreună cu fratele meu am moştenit de la părintele nostru o fabrică de cărţi poştale ilustrate. Veniturile mele erau apreciabile, fabrica mergea bine, în felul acesta am avut posibilitatea să-mi achiziţionez multe piese clasice, într-adevăr rare.

Ce mă frămînta însă era faptul că despre aceeaşi marcă unul dintre experţi îmi spunea că este falsă, iar alt expert se jura pe capul copiilor săi, pe mormîntul părinţilor, că este originală. În decursul timpului am constatat că atît negustorii cît şi aşa numiţii experţi fără o pregătire prealabilă, îşi atribuie titlul pompos de expert. Şi cînd te gîndeşti, că mii şi mii de filateliştii, de multe ori din bani greu agonişiţi, cumpără timbre „garantate" de aceşti aşa-zişi experţi. Simţeam că trebuie făcut ceva, noţiunea de expert flatelic trebuia oarecum reglementată. De aceea am dovedit lumii,

că munca mea de peste 30 de ani și nu fără sacrificii materiale, că dacă cineva se ocupă consecvent și timp mai îndelungat cu partea tehnică și chimică a fabricației mărcilor, poate ajunge la rezultatele mele; eu am reușit grație muncii mele să demasc pe unii din cei mai mari experți. Am făcut mărci gravate care sută la sută au fost identice cu cele veritabile. Experții susțin că datorită lămpii Wood sînt în stare că identifice falsurile. Eu însă pot să imit toate reacțiile, în cele mai variate combinații chimice, care sînt percepute în mod identic cu originalul sub lampa Wood. Dacă vreau să falsific o marcă, măsor sub lampă fluorescența culorilor și cu această ocazie identific compoziția chimică a culorilor. Din arsenalul meu de culori, foarte bogat de altfel, pregătirea culorii cerute devine doar un joc de copii."

Pînă aici confesiunile lui Jean de Speratti.

Despre hîrtia pe care a falsificat mărcile imitînd cu mare măiestrie filigranele cele mai variate ale tuturor pieselor clasice, Speratti nu suflă o vorbă.

Experții în hîrtie au cercetat felul hîrtiilor folosite de Speratti, filigranele neîntrebuințate de 50—100 ani, care sînt absolut identice cu hîrtia mărcilor veritabile.

Speratti a fost un falsificator sau un om de bună credință?

Instanța judecătorească din Paris l-a considerat un mare falsificator aplicîndu-i o aspră condamnare.

ÎN PATRU RÎNDURI

ILIE C. IANCU

După faptă

„Morți" după „filatelie"
Devastau cutii poștale.
Cred că ăstor haimanale
Le-ar sta bine la... cutie!

Pasiune

— „Sorb din ochi Sfinxul, Olimpul,
Turnul Eifel și Bosforul".
— „Dar cum îți ajunge timpul?"
— „Am un ghid modern... clasorul!"

ORIGINAL ȘI... FALS

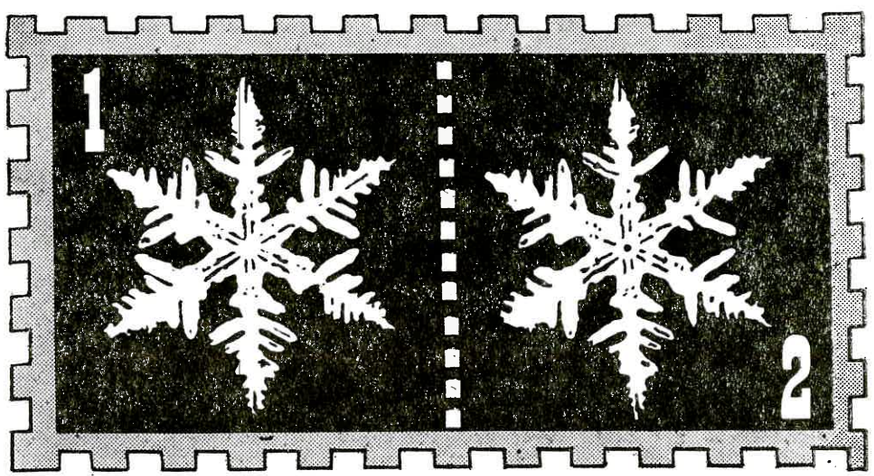

Care sînt cele 8 deosebiri dintre fulgul original și cel... fals?

FILATELIA
Noi orientări în tematică

Dr. VALERIU S. NEAGA

În ultimele decenii, un număr din ce în ce mai mare de colecționari își manifestă interesul pentru filatelia tematică. Apărută ca o consecință firească a înmulțirii emisiunilor de mărci poștale și a diversificării tematicii acestora, filatelia tematică a parcurs un drum lung și anevoios. Lovindu-se de conservatorismul unor filateliști obișnuiți cu mărcile clasice, privită cu rezerve de toți cei pentru care noul este echivalent cu necunoscutul, filatelia tematică și-a croit drum în mod vertiginos, asigurîndu-și astăzi un loc preponderent în marea familie a filateliei. Mai accesibilă din punct de vedere material, cu posibilități vaste pentru cei ce doresc să îmbine pasiunea cu studiul și cercetarea, filatelia tematică constituie preocuparea a peste 90% din marea masă a filateliștilor. Fenomenul acesta este valabil și pentru țara noastră, filateliștii români reușind să-și organizeze expoate interesante și apreciate, privind istoria poporului român, lupta sa pentru libertate, independență și unitate națională, pentru construirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

Pe plan internațional, activitatea de filatelie tematică este coordonată de Comisia F.I.P., care a elaborat un regulament atotcuprinzător și precis, privind colecțiile tematice și de subiect, cu comentarii detaliate asupra organizării unei colecții sau unui exponat, precum și criteriile de apreciere și recompensele care se pot acorda în expoziții.

Cu anii însă, apar noi probleme, noi orientări, pe care filateliștii tematicieni le discută, le comentează și caută să le găsească modalități de rezolvare. În paginile multor reviste de specialitate, inclusiv în revista noastră „Filatelia", sînt publicate adesea articole de filatelie tematică, puncte de vedere, propuneri, soluții noi, față de care trebuie arătată maximum de receptivitate.

În noul Regulament tematic sînt definite două tipuri de colecții: tematica propriu-zisă și de subiect. Acestea din urmă, în limba germană sînt numite colecții documentare.

COLECȚIA TEMATICĂ dezvoltă o temă sau ilustrează o idee după un plan logic, servindu-se de motivele oferite de mărci, ca și de informațiile furnizate de documentele filatelice sau poștale. Mărcile și documentele alese trebuie deci să fie în strînsă legătură cu tema sau ideea aleasă.

COLECȚIA DE SUBIECT cuprinde toate mărcile și documentele filatelice care au un raport cu un subiect sau cu scopul unei emisiuni. Prezentarea materialului filatelic poate fi făcută fie urmînd o ordine sistematică, tematică/sau pe țări, fie o ordine cronologică.

Aceste definiții nu reușesc însă să facă o delimitare netă între cele două grupe de colecții. Mai mult decît atît, diferența dintre acestea nu corespunde caracterului colecțiilor documentare (în viziunea filateliștilor de limbă germană) sau de subiect (așa cum se definește de limba franceză), putînd rezulta uneori neînțelegeri. În timp ce, în colecțiile tematice, elementele filatelice sînt dispuse de așa manieră încît dezvoltarea istorică sau planul logic să apară în mod clar, colecțiile de subiect permit o succesiune a mărcilor sau seriilor a căror emisiune se poate repeta cu anumită regularitate. Acesta este cazul mai ales pentru colecțiile dedicate unor manifestări sportive: olimpiade, campionate mondiale, naționale etc. Se creează impresia că tratarea tematică, în cazul colecțiilor documentare (respectiv de subiect) joacă un rol secundar.

O distincție clară între cele două categorii de colecții nu este totdeauna posibilă decît dacă se pornește de la originea fiecăreia din ele. Colecția tematică capătă contur în „mintea colecționarului", în momentul și pe măsură ce acesta se hotărăște să dez-

EMISIUNI D.D.S.G.

Interesante sînt mărcile poştale ale fostei companii austriece de navigaţie cu abur pe Dunăre (Donau Dampfschiffahrts Gesellschaft) cunoscute în filatelie şi sub denumirea prescurtată de „emisiuni D.D.S.G.".

Aceste emisiuni fiind puse în circulaţie de o întreprindere particulară nu au un caracter de emisiuni de stat. Ele se încadrează în categoria mărcilor de poştă locală. Trebuie însă reţinut că ele au circulat curent, timp de 15 ani, pentru traficul de corespondenţă pe întregul traseu deservit de vasele companiei.

În fosta monarhie austro-ungară mărcile D.D.S.G. nu aveau putere de francare, fiind numai tolerate poştal. Corespondenţele francate cu aceste mărci erau transportate de poştă la destinaţie dar la predare se percepea de la destinatar taxa obişnuită de francare (cu alte cuvinte, o plată la predare şi nu o taxă de plată, mărită pentru penalizare).

Obliterăriile agenţiilor Companiei Dunănere sînt mult căutate.

Scrisorile sau fragmentele cu mărci D.D.S.G. avînd ştampile întregi şi clare sînt rare.

După retragerea mărcilor din circulaţie, Compania a tipărit şi reimpresiuni, pentru a satisface marile cereri ale colecţionarilor. Ele au cote mult mai mici decît emisiunile originale. Exemplarele nedantelate provin din stocurile tipografiei sau ale Companiei dar nu au circulat niciodată.

Din valoarea de 10 kr. verde se cunosc două tipuri care se deosebesc prin desenul buclelor celor patru litere „f" din text, care sînt colţuroase la tipul I şi semicirculare la tipul II. Din tipul I al acestei valori s-au păstrat eseuri de diferite culori, imprimate pe o hîrtie foarte subţire, mătăsoasă.

Se cunosc numeroase falsuri, dantelate şi nedantelate.

MĂRCI TRIUNGHIULARE

Capul Bunei Speranţe a emis primele mărci triunghiulare din lume. Sînt două versiuni în justificarea alegerii acestei forme. Una presupune că forma triunghiulară ar aminti de configuraţia geografică, iar alta că această formă ar fi fost aleasă pentru ca personalul băştinaş folosit în serviciile poştale să deosebească o scrisoare locală de una venită din afară.

COPERTĂ LITERARĂ

(3,4,9—1,9,8)

Prin anagramare aflaţi numele dramaturgului clasic ce apare pe o coliţă emisă în 9 iunie 1962, precum şi titlul celei mai apreciate piese a sa.

BIVERB

(1 ,7)

a b l o c a

A. CRISTIAN

AF 1979

Cum deosebim între ele, mărcile poştale româneşti din emisiunile „PARIS", „BUCUREŞTI I" şi „BUCUREŞTI II"

GH. PAŞA

Prezentul articol urmăreşte să ajute filateliştii începători să deosebească mai uşor între ele valorile primelor emisiuni de mărci poştale româneşti tipografiate, apărute între anii 1872—1880 şi cunoscute în filatelie sub denumirea de emisiunile „Paris", „Bucureşti I" şi „Bucureşti II".

Datorită dezvoltării rapide a serviciilor poştale din ţară şi a preluării de către Poşta Română a servciului poştal extern, vechiul procedeu de imprimare pe cale litografică a mărcilor poştale nu mai corespundea noilor cerinţe. În această situaţie, Direcţiunea Poştelor a hotărît se recurgă la imprimarea mărcilor poştale cu maşini de tipografiat, procedeu cu mare randament.

Tipărirea mărcilor poştale necesită condiţii tehnice deosebite ,condiţii de care nu dispuneau la acea dată tipografiile existente în ţară. Ca urmare, la 20 ianuarie 1870, se comandă la Monetăria Statului Francez prima emisiune de mărci poştale româneşti tipografiate, cunoscută sub denumirea de emisiunea „Paris".

Nu vom intra în amănunte care ne îndepărtează de subiectul propus: este însă necesar să arătăm că mărcile poştale tipografiate la Paris au fost fin executate, pe hîrtie simplă fără filigran, uşor colorată (cu excepţia valorii de 10 bani care s-a tipărit pe hîrtie albă). Gumajul, uşor colorat, este fin şi uniform aplicat. Este important de reţinut că **toate mărcile emisiunii „Paris" sînt dantelate 14 : 13½, în casete,** respectiv toată coala fiind perforată dintr-o singură operaţiune. Acest procedeu de dantelare conferă mărcilor poştale o dantelură perfect omogenă şi colţuri egale.

Emisiunea „Paris "a fost pusă în circulaţie la 1/13 oct. 1872 şi a avut putere de francare pînă la epuizare, fiind înlocuită treptat de emisiunile „Bucureşti II".

Din cauza reorganizării în 1876 a tipăririi mărcilor poştale în Franţa şi din dorinţa de a executa în ţară mărcile poştale româneşti necesare traficului poştal tot mai intens, Direcţiunea Poştei Române preia de la Monetăria Statului Francez tot materialul folosit la imprimarea emisiunii „Paris".

În octombrie 1876 se tipăresc la Imprimeria Statului din Bucureşti, cu plăcile primite de la Paris, valorile de 1½ bani, 5 bani şi 15 bani, iar din septembrie 1878 valoarea de 10 bani din emisiunea cunoscută sub denumirea de „Bucureşti I". În decembrie 1878 se completează seria cu o valoare nouă: 30 bani roşu cărămiziu, cu clişeu nou confecţionat în Bucureşti.

Tot în cadrul acestei emisiuni se includ şi valorile de 10 bani albastru ultramarin şi 10 bani albastru mat tipărite de asemenea cu o placă nouă la începutul anului 1879.

Cu excepţia valorii de 30 bani şi a valorilor de 10 bani (1879) tipărite cu plăci noi, celelalte valori care formează emisiunea „Bucureşti I" au fost imprimate defectuos, în special din cauza uzurii plăcilor primite de la Paris.

Mărcile sînt dantelate 11 în linie sau 13½, 11½ şi mai rar 13½ : 11½, 11½ : 13½.

Prin procedeul de dantelare în linie, coala se perforează din două operaţiuni iar colţurile mărcilor sînt de cele mai multe ori ştirbite.

Începînd cu 1 aprilie 1879 Poşta Română a pus treptat în circulaţie emisiunea „Bucureşti II". Această emisiune se deosebeşte de emisiunile „Paris" şi „Bucureşti I" în special prin faptul că la majoritatea valorilor au fost schimbate culorile.

TABEL COMPARATIV

Valoarea nominală	Culoarea mărcii	Culoarea hîrtiei	Dantelura	Emisiunea din care face parte
$1^1/_2$ b.	— verde oliv	azurată	14 : $13^1/_2$	Paris
	— verde oliv	azurată	*)	București I
	— negru	gălbuie	*)	București II
3 b.	— verde deschis	verzuie	14 : $13^1/_2$	Paris
	—	—	—	—
	— verde oliv deschis	azurată	*)	București II
5 b.	— gălbui bistru	gălbuie	14 : $13^1/_2$	Paris
	— galben oliv	gălbuie	*)	București I
	— verde	azurată	*)	București II
10 b.	— albastru	albă	14 : $13^1/_2$	Paris
	— albastru	alb gălbuie	*)	București I
	— roz-roșu	gălbuie	*)	București II
15 b.	— brun-roșcat	crem	14 : $13^1/_2$	Paris
	— brun-roșcat	gălbuie	*)	București I
	— roz-portocaliu	gălbuie	*)	București II
25 b.	— galben portocaliu	crem	14 : $13^1/_2$	Paris
	—	—	—	—
	— albastru	crem	*)	București II
30 b.	—	—	—	—
	— roșu cărămiziu	alb gălbuie	*)	București I
	—	—	—	—
50 b.	— roz	roz pal	14 : $13^1/_2$	Paris
	—	—	—	—
	— galben oliv	crem	*)	București II

*) 11, $11^1/_2$, $13^1/_2$ și mai rar $11^1/_2$: $13^1/_2$ și $13^1/_2$: $11^1/_2$.

Spre deosebire de emisiunea „București I", emisiunea „București II" a fost imprimată mai clar, deoarece o parte din mărci au fost tipărite cu plăci noi iar celelalte cu plăcile de la Paris, după ce în prealabil au fost curățate și revizuite.

Dantelura este la fel ca la emisiunea „București I".

Am prezentat anterior un tabel comparativ al emisiunilor „Paris", „București I" și „București II" în ordinea valorii nominale, cu datele strict necesare identificării fiecărei mărci de bază (fără varietăți).

IDENTIFICAREA MĂRCILOR

Pentru a stabili căreia din cele trei emisiuni aparțin mărcile poștale pe care dorim să le identificăm, procedăm astfel :

1. Scoatem din cauză mărcile care nu pot fi confundate datorită valorii nominale și a culorii și care se întîlnesc în mod cert numai la una din cele emisiuni. Aceste mărci, extrase din tabelul comparativ, sînt următoarele :

Valoarea nominală	Culoarea mărcii	Emsiunea din care face parte
$1^1/_2$ bani	negru	București II
5 bani	verde	București II
10 bani	roz-roșu	București II
15 bani	roz-portocaliu	București II
25 bani	galben-portocaliu	Paris
25 bani	albastru	București II
30 bani	roșu cărămiziu	București I
50 bani	roz	Paris
50 bani	galben oliv	București II

2. Mărcile de 3 bani se identifică cu ajutorul odontometrului ; cele care sînt dantelate 14 în partea de sus și de jos, fac parte din emisiunea „Paris". Cu altă dantelură, din emisiunea „București II".

3. Celelalte mărci rămase neidentificate, dacă sînt dantelate 14 în partea de sus și de jos, fac parte din emisiunea „Paris". Cu altă dantelură, din emisiunea „București I".

GUMĂ GUSTOASĂ

Un ziar elvețian de acum 30 de ani povestește că într-o zi poștașii din San Antonio (Texas) au început să constate că în cutiile poștale găsesc numeroase scrisori nefrancate.

În unele cazuri expeditorul putînd fi identificat, a fost rugat să-și francheze corespondența. Pretutindeni funcționarii poștei erau întîmpinați cu figuri uimite, primind răspuns : „Dar eu mi-am francat scrisoarea în regulă".

Cazurile se repetau însă din ce în ce mai des. De la un timp, majoritatea scrisorilor erau găsite nefrancate. Atunci autoritățile poștale, sesizate, au dat dispoziții ca toate cutiile să fie atent cercetate. Abia atunci s-a constatat că în colțurile din fundul cutiilor, unde factorul care ridica corespondența nu putea ajunge, zăceau sute de mărci negumate. La început s-a pus ipoteza gumajului prost, însă ulterior, un chimist a făcut o descoperire senzațională.

În cutiile poștale trăiau mii de mici insecte, pentru care guma de pe mărci constituia o hrană delicioasă. Aceste ingenioase insecte se strecurau sub un colț mai slab lipit al mărcii și înfulecau toată guma, atît de gustoasă pentru ele !